

SATURNUS

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SATURNUS, LJUBLJANA LETO XXII - ŠTEVILKA 2 - 3 MAJ 1981

Naš razvoj mora temeljiti predvsem na znanju in ne na žuljih

Za nami je faza sprejemanja planov 1981 - 1985, ki načrtujejo razvoj naše delovne organizacije v tem petletnem obdobju. Planiramo nadaljnjo rast naše organizacije in proizvodnje - po mnenju nekaterih prepogumno, po mnenju drugih pa zopet premalo smelo.

Za nami je faza sprejemanja temeljev planov 1981 - 1985, ki načrtujejo razvoj naše delovne organizacije v tem petletnem obdobju. Planiramo nadaljnjo rast naše organizacije in proizvodnje - po mnenju nekaterih prepogumno, po mnenju drugih pa zopet premalo smelo.

Možnosti za nadaljnji razvoj proizvodnje embalaže še vedno niso dovolj stabilne, da bi lahko z gotovostjo trdili, kako se bo razvijala v bodoče. Saj vemo, da bomo tudi v prihodnjih letih odvisni od združevanja deviz kot osnovnega pogoja za nabavo reprodukcijskega materiala s kupci embalaže in drugimi partnerji. Predvidevamo pa, da se bodo pogoji za pridobivanje in združevanje deviz vendarle ustalili, tako da si bomo zagotovili trajnejše vire deviznih sredstev - tako prek združevanja z uporabniki embalaže kot prek sovlaganja z izvozno pozitivnimi partnerji.

Dinamičnejši razvoj predvidevamo predvsem pri proizvodnji samostojnih pokrovčkov in vazelink, kjer uporabljamo kot material domači aluminij, obenem pa so tudi zanimivi izvozni artikli.

Tudi selitev dela proizvodnje fletov in embalaže za široko potrošnjo v Gornjo Radgono nam bo za to proizvodnjo - poleg tega, da je tam dovolj delovne sile - zagotovila potrebna devizna sredstva iz lokalnih virov.

Tako je usmeritev v proizvodnji embalaže jasna: počasnejša rast proizvodnje, vendar njen intenzivnejši razvoj, avtomatizacija, posodabljanje in izboljševanje delovnih razmer. Le tako bo lahko takšna proizvodnja še nadalje locirana v Ljubljani, vendar razvojno in dohodkovno zanimivejša. Vemo tudi, da se mnogo naših delavk že bliža koncu svoje delovne dobe, pridobivanje novih pa je povezano z zagotovitvijo osnovnih življenjskih razmer - stanovanja.

Proizvodnja žarometov in svetilk ima glede na rezultate intenzivnejšega preučevanja trga kljub krizi avtomobilske industrije v svetu in pri nas še vedno dovolj možnosti za razvoj, saj obstajajo precejšnje možnosti za plastiko, večjo avtomatizacijo pri in inozemskim partnerjem naše

avtomobilske industrije. Vse jasnejše pa postaja, da je razvojno delo v tozkih prvi pogoj za njih uspešno poslovanje in rast, saj trg zahteva nove, zahtevnejše izdelke in njihova življenjska doba postaja vse trajnejša.

V srednjeročnem obdobju planiramo nabavo novih, večjih strojev za plastiko, večjo avtomatizacijo v proizvodnji plastike in novo linijo za proizvodnjo oglatih žarometov, kar vse naj bi ob novi opremi za laboratorij omogočilo podvojitev današnje proizvodnje. Tega v plan nismo napisali, vendar sem prepričan, da je to dosegljiv cilj.

Mnogo smo v zadnjih mesecih govorili tudi o novih programih, ki bodo SATURNUSU omogočili nadaljnji dinamičen razvoj in napredek, prehod na razvojno in tehnološko zahtevno proizvodnjo, ki ne bo odvisna od uvoznih surovin, temveč bo celo izvozno pozitivna.

Oblikovana sta dva programa, od katerih izvira proizvodnja zapiralnih strojev iz lastnega vzdrževanja, toplotna črpalka pa je razvita in patentirana v razvojnem centru LTH. Po grobih ocenah imata oba projekta ugodne perspektive, zato jih resno obdelujemo naprej.

Danes torej ne postavljamo več vprašanja kaj hočemo - saj so naši razvojni cilji relativno jasni, kot investicije pa bodo ovrednoteni v sporazumu o skupnih investicijah v srednjeročnem obdobju -, temveč predvsem kako zastavljeno doseči.

Časi za uresničevanje ambicioznih razvojnih programov vsekakor niso najugodnejši niti za pridobivanje kreditov niti za pridobivanje uvoznih soglasij. Zato so za dosego uspeha vsekakor najpomembnejši sposobni ljudje, ki bodo naše načrte dogradili in uresničili. Družbena podpora za usmeritve, ki smo jo začeli uspešno pridobivati, pa nam bo olajševala delo.

Ko govorimo o delavcih, se moramo zavedati, da v končni fazi ne gre le za nekaj inženirjev, ki bodo vodili naše projekte, temveč za usposobitev celotne delovne organizacije, vseh njenih služb za nove, zahtevnejše naloge. Strokovne službe bodo morale prevzeti velik

Nadaljevanje na 2. strani.

»Po Titovi poti«

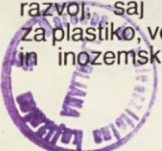
»Titovo delo in njegovo dosledno uresničevanje je prihodnost naše socialistične samoupravne in neuvrščene Jugoslavije. Zagotavljamo jo z bratstvom in enotnostjo, enakopravnostjo narodov in narodnosti vseh naših socialističnih republik in socialističnih avtonomnih pokrajin, z razvojem socialističnih samoupravnih odnosov in z nesebičnim prizadevanjem za vsestranski materialni in duhovni napredek naše družbe, za neodvisnost in neuvrčenost naše domovine. Ustvarjamo pogoje, v katerih bo človek sam kovač svoje sreče. Porok za to so naš delavski razred, delovni ljudje mest in vasi in vsi občani, naš mladi rod, borci narodnoosvobodilne vojne, pripadniki Jugoslovanske ljudske armade in vseh oboroženih sil, varnostnih sil in sil družbene samozaščite socialistične samoupravne Titove Jugoslavije.«

Poslovna politika, ki ne bi ustrezno upoštevala socialnih ciljev, bi bila zgrešena

Nekaj misli iz obiska predstavnikov mesta in občine v Saturnusu.

- V razvojnih načrtih je potrebno opredeliti tudi socialne cilje
- Odpraviti prenizke osebne dohodke
- Zagotoviti boljše življenjske pogoje, stanovanja, družbeni standard.
- Organizirati akcijo subjektivnih sil in ustvarjati enotnost.

Nadaljevanje na 2. strani.

NAŠ RAZVOJ MORA TEMELJITI PREDVSEM NA ZNANJU...

del bremena za zagotovitev možnosti za usklajen in uspešen razvoj cele delovne organizacije in njenih delov.

Od novih, pa seveda od sedanjih strokovnih delavcev bo v mnogem odvisen uspeh našega razvoja, ki bo lahko mnogo hitrejši, kot smo ga načrtali v planu, ali pa bo počasnejši. Razvoj ne more temeljiti na tršem delu neposrednih proizvajalcev, čeprav bomo morali še dosti storiti za boljše izrabo delovnega časa, temveč predvsem na uspešni razvojni dejavnosti, dobrih poslovnih odločitvah in na uspešni organizaciji.

Naša pripravljenost sprejeti nove, visoko, višje in srednje izobražene delavce, tudi začetnike, ustvariti potrebne možnosti za delo in sodelovanje ter stimulativno nagrajevanje bo naš prvi korak k realizaciji planskih ciljev. Morda bo ta korak marsikje težak, vendar ne sme biti omahljiv.

Skupaj bomo močnejši, še bolj oboroženi z znanjem in sposobnejši spoprijeti se s problemi.

Razvojno delo bo moralo prodrati tudi na področja, na katerih danes še ne vidimo potreb po poglobljenem strokovnem delu, ki pa lahko bistveno poveča našo učinkovitost.

Spoprijeti se bomo morali z miselnostjo, da je najboljša tako, kot je danes. Namesto take miselnosti bo moral prevladati duh ustvarjalnega nezadovoljstva in težnje po še boljšem. Organiziranje vseh razvojnih zmogljivosti v delovni organizaciji bo moralo omogočiti ustvarjalno ozračje, v katerem bomo dosegali boljše rezultate, vendar povezane s poslovnimi in proizvodnimi potrebami.

Ustvarjalnost in angažiranost pa nikakor ne smeta zajeti le strokovnjakov, temveč vse delavce, ki naj s predlogi, izboljšavami in s svojim angažiranjem v organih samoupravljanja in družbenopolitičnih organizacijah uveljavljajo pravilen odnos do ustvarjalnosti in odgovornosti.

Takšen koncept nam ne zagotavlja lagodnega življenja, prepričan pa sem, da nam zagotavlja sigurnejšo perspektivo in močnejšo materialno osnovo za boljše osebne dohodke in razvoj delovne organizacije.

Gospodarski položaj v svetu je danes takšen, da uspevajo le najspособnejši in najdelavnejši. Menim, da se moramo šteti mednje.

glavni direktor
dipl. inž. Jože Šlander

POSLOVNA POLITIKA, KI NE BI POVSEM UPOŠTEVALA...

Nadaljevanje s 1. strani.

Dne 9. aprila so našo delovno organizacijo obiskali najvidnejši predstavniki našega mesta in občine: predsednik mestne skupščine dr. Marjan Rožič, predsednik mestne konference ZKS Marjan Orožen, predsednik regionalne gospodarske zbornice Jože Vante, predsednik občinske skupščine Ljubljana Moste-Polje Marjan Moškrič, predsednik občinske konference ZKS Dino Kodarin in predsednik izvršnega sveta občinske skupščine Jože Kavčič. Gostje so se zlasti zanimali za naše delo, s kakšnimi težavami se srečujemo in kako jih premagujemo ter o naših načrtih za prihodnje srednjeročno obdobje. Na daljšem delovnem pogovoru je glavni direktor gostom najprej predstavil našo delovno organizacijo. Seznanil jih je z našo proizvodnjo, z bistvenimi problemi, ki se pojavljajo in s katerimi se spopadamo v proizvodnji, na področju socialne politike in družbenega standarda de-

lavcev, pri delitvi sredstev za osebne dohodke in kadrovske politiki in drugem. Spregovoril pa je tudi o naših načrtih, kako nameravamo te težave reševati v naslednjem srednjeročnem obdobju ter kakšne cilje smo si zastavili.

Po tej uvodni »predstavitvi« naše delovne organizacije je stekel sproščen razgovor, s katerim so si gostje želeli najprej ustvariti kar najbolj jasno podobo o našem delu in življenju ter razvojnih usmeritvah. Povedali pa so tudi nekaj njihovih mnenj in pogledov na naše usmeritve glede nadaljnega razvoja delovne organizacije. Ker je bil čas obiska omejen, žal ni bilo mogoče obširneje razpravljati o predvidenem razreševanju posameznih vprašanj.

Tovariš Marjan Orožen je med drugim menil, da je kljub številnim problemom zelo pomembno to, da vemo kaj hočemo doseči in kako bomo razreševali ključne probleme.

Poudaril je potrebo, da v svojih razvojnih načrtih opredelimo tudi socialne cilje tako, da bosta poslovna in socialna politika medsebojno usklajeni. Poslovna politika, ki ne bi ustrezno upoštevala socialnih ciljev, bi bila zgrešena. Menil je, da si moramo med cilji poslovne politike zastaviti zlasti dve stvari in sicer:

- odpraviti prenizke osebne dohodke
- zagotavljati boljše življenske pogoje, se pravi graditi več stanovanj, ustvarjati primernejše pogoje za odmor, zagotavljati ustrezni družbeni standard.

Hkrati pa je podčrtal, da je te dve stvari možno doseči le z racionalno proizvodnjo, visoko produktivnostjo dela in istočasnim vlaganjem v sodobno tehnologijo in kadre. Naslednji bistveni cilj poslovne politike je razvijanje proizvodnje za izvoz-naravnost na takšen izvoz, ki je element krepitve naše ekonomske moči. Če bomo hoteli te cilje uspešno doseči, bo po mnenju tov. Orožna potrebno marsikdaj lomiti staro miselnost in prakso. To pa bomo dosegli le s pravilno razlago, utemeljitvami in tako, da bomo z organizirano akcijo subjektivnih sil ustvarjali enotnost na posameznih rešitvah, ki terjajo premik naprej.

Predsednik mestne skupščine pa je med drugim dejal, da so v naših planih zastavljeni cilji, kot so večji dohodek, večji izvoz, racionalno zaposlovanje, dohodkovno povezovanje v celoti vključeno v planirani razvoj ljubljanskega gospo-

darstva. Prav zato je tudi od uresničevanja naših načrtov odvisno, kako bomo v Ljubljani uresničevali zastavljene cilje. Izpostavil je nujnost, da čim širše odpremo vrata raziskovalnemu delu in ga širše vključujemo v procese dela. Le v sodelovanju s strokovnjaki bomo lahko uveljavljali ekonomsko učinkovito in izvozno usmerjeno proizvodnjo. Ko je ugotavljal, da je ljubljansko gospodarstvo še vedno preveč zaprto, je menil, da se moramo bolj smelo uveljavljati in povezovati v širšem jugoslovanskem gospodarskem prostoru. Marjan Rožič je tudi poudaril, kako pomembno je, da delavci sodelujejo tako pri snovanju kakor tudi sprejemanju naših razvojnih načrtov.

V razpravi, v kateri so sodelovali tudi drugi gostje in delavci Saturnusa, so bila obravnavana tudi druga vprašanja, ki so pomembna za naše nadaljnje delo in razvoj. Razprava je bila vsebinsko bogata in dovolj konkretna in nam bo lahko v marsikaterih situacijah in akcijah služila kot napotilo za naše delo. Menim, da lahko iz celotne razprave povzamemo ugotovitev, da se naše razvojne usmeritve v celoti vključujejo v razvojne usmeritve ljubljanskega gospodarstva in so kot take deležne širše politične podpore družbenopolitičnih dejavnikov mesta in občine. To pa predstavlja nadaljno vzpodbudo za naše delo, hkrati pa zaostrojuje našo odgovornost za dosledno in učinkovito uresničevanje zastavljenih ciljev.

Izvoz hrane strateški - gospodarski cilj

Bližnja preteklost

V zadnjih desetih letih je izvoz hrane naraščal počasneje od izvoza celotnega gospodarstva in je narasel le za 18,7%. V istih letih pa se je bistveno spremenila struktura izvoza živilskih izdelkov. To dokazuje naslednja tabela.

Hrana	Izvožene količine v %	
	1968	1978
Meso in izdelki	73,4	62,9
Ribe in izdelki	4,5	4,7
Izdelki iz sadja in zelenjave	19,2	25,2
Pijače		
Vino	49,2	71,0
Vinjak	41,4	-

Celotni izvoz mesa in izdelkov se je znižal, drugi podatki pa kažejo, da je narasel izvoz mesnih konzerv, Porasla je prodaja najkakovostnejših konzerv, kot npr. šunke. Prav tako je narasel izvoz sadja in zelenjave v hermetičnih posodah, vendar gre pravzaprav za polizdelke, saj uvozniki običajno iz naših večjih konzerv pripravijo manjša pakiranja za široko potrošnjo.

Poleg sprememb v strukturi izvoznih živilskih izdelkov opažamo v preteklem desetletju tudi močno regionalno preorientacijo izvoza.

Poglejmo si prodajo konzerv (v odstotkih) v primerjavi s skupnim izvozom živilskih izdelkov:

Zahodna Evropa		Vzhodna Evropa		Pomorske razvite države		Države v razvoju	
1968 - 1978	1968 - 1978	1968 - 1978	1968 - 1978	1968 - 1978	1968 - 1978	1968 - 1978	1968 - 1978
59,8	3,8	1,5	8,8	37	75,7	1,3	11,7

Zahodna Evropa je torej izgubila pomembnost za izvoz konzerv. Zanimiv pa je postal izvoz v ZDA, v države Vzhodne Evrope in dežele v razvoju.

Kaj lahko zaključimo iz preteklosti?

Prvič to, da je izvoz živilskih izdelkov pretežno vezan na izvoz mesa, ribjih konzerv in na izdelke iz sadja in zelenjave.

Drugič, da so naši izdelki v velikih hermetičnih posodah le polproizvodi in pri prepakiranju v manjšo embalažo izgine ime naših proizvajalcev.

Tretjič, da se naši proizvodi pojavljajo v docela novih deželah in v vse večjem številu dežel.

Pomembno pa je tudi to, da razvite države Zahodne Evrope povečujejo lastno proizvodnjo in omejujejo uvoz hrane.

Bližnja prihodnost

Zahtev po povečanju proizvodnje poljedelskih-živilskih izdelkov, ki jih terjajo vse večje potrebe domačih potrošnikov, naraščanje povpraševanja na svetovnem tržišču kakor tudi izkoriščanje doslej slabo izkoriščenih naravnih in drugih zmogljivosti jugoslovanskega poljedelstva, v katerih vidimo najmočnejši

dejavnik stabilizacije in izravnava-nja negativne bilance države - vseh teh zahtev se moramo lotiti povsem na novo, drzno a realno. Predvsem gre za proizvodno politiko in smelejše načrtovanje izvoza, ki naj v nobenem primeru ne okrne interesov domačih potrošnikov. Prvi pogoj za naraščanje izvoza je torej znatno večja proizvodnja od današnje, in to predvsem žitaric in rastlinskih izdelkov: olja, sladkorja in še nekaterih.

Ugodne perspektive poljedelsko-živilskih izdelkov na svetovnem tržišču - navkljub jačenju agrarnega protekcionizma, povečevanju potreb razvitih kakor tudi dežel s centralističnim planiranjem in dežel v razvoju - omogočajo agresivno smer v pridelovanju hrane, ki bo našlo odziv tudi v izvozu.

S pogumnim planiranjem se moramo lotiti nadaljnjega pridelovanja pšenice, koruze in ječmena. Pridelovanje teh žitaric se mora znatno povečati, da bi leta 1985 dosegli cilj:

- pridelek ton žitaric na člana naše družbe ali skupaj 24 milijonov ton žitaric;
- v 24 milijonih ton žitaric predvidavamo:

- 7 milijonov ton pšenice,
- 15 milijonov ton koruze in
- 2 milijona ton ječmena.

Ali je možno doseči tak cilj z razpoložljivimi (vključno z neizkoriščenimi) površinami in genetskimi zmogljivostmi jugoslovanskih sort in hibridov.

Na 1,7 milijona hektarjih s povprečnimi hektarskimi prinosi približno 40 metričnih centov na hektar lahko pridelamo 7 milijonov ton pšenice, kar zadošča za domačo porabo za dovolj velike rezerve in še dva milijona ton za izvoz, kar pomeni 360 milijonov dolarjev (po stalnih cenah).

Glavna bitka nas čaka pri pridelovanju koruze. Le-ta mora narasti na 15 milijonov ton na 2,5 milijona hektarjih s 60 mtc / ha pridelka. Ta količina omogoča domačo potrošnjo, oblikovanje razumnih rezerv in še 3 milijone ton izvoza. Vrednost izvoza koruze cenimo na 450 milijonov dolarjev.

Oglejmo si bilančne cene nekaterih pomembnih poljedelsko-živilskih izdelkov do leta 1985 nekoliko natančneje.

SATURNUS

Pridelek	Proizvodnja	Potrošnja z rezervami	Viški	Vrednost viškov v milijonih \$	Poprečna cena viškov \$ / tono
2	1	3	4	5	6
Pšenica		7	5	2	360
Koruzna (mil. t)		15	12	3	450
Goveje meso (000 t)		500	414	86	200
Mlada govedina (000 grl)		-	-	100	84
Telice za pleme (000 grl)		-	-	40	75
Svinjsko meso (000 t)		600	552	48	115
Jagnjetina in ovčetina (000 t)		84	69	15	32
Jagnjeta in ovce (000t)		4	5	1.250	
ovce (000 t)		-	-	4	5
Konji (000 t)		-	-	35	52
Konjsko meso (00 t)		-	-	20	40
Mleko (000 t)	5.500	5.290	210	10	476
Sir (000 t)	-	-	5	10	2.000
Jajca (000 t)	280	276	4	8	2.000
Perutninsko meso (000 t)	355	345	10	20	2.000
Sladkor (000 t)	1.100	850	250	125	500
Jedilno olje (000 t)	370	300	70	80	1.143
Vino (000 t)	-	-	180	100	555
Tobak (000 t)	-	-	30	100	333
Ostalo (000 t)	-	-	-	234	-
S k u p a j				2.000	

Povečanje prireje govejega mesa z današnjih 360.000 na 500.000 ton zahteva predvsem racionalnejše klanje živine oziroma povečanje poprečne teže od sedanjih 140 na 200 kg na žival. Za take učinke bo zadoščal zakol 2,5 milijonov živali, kolikor jih zakoljemo že danes. Vendar danes od tega števila zakoljemo 44 odstotkov telet. S tako prirejo bi pridelali 86 milijonov ton viškov govejega mesa v vrednosti 200 milijonov dolarjev.

S klanjem 4-5 milijonov prašičev letno lahko dvignemo prirejo svinjskega mesa z današnjih 500 na 600.000 ton.

Te količine omogočajo izvoz konzerviranega mesa v vrednosti 115 milijonov dolarjev letno.

Pomemben devizni priliv lahko dosežemo z izvozom živih konjev in konjskega mesa, za kar obstajajo vse izvozne možnosti. Vrednost tega izvoza cenimo na 52 milijonov dolarjev.

Velike izvozne možnosti obstajajo še pri naslednjih pridelkih:

	milijonov dolarjev
sadje in zelenjava	200
sladkor	125
vino	100
tobak	100
olje	80

Pot do dveh milijard deviznega prihodka vodi prek pridelovanja žitaric, sadja in zelenjave, proizvodnje sladkorja in olja, prireje mesa in še nekaterih izdelkov.

Prve ocene planov republik in pokrajin kažejo, da so predvidevanja, ki smo jih opisali, celo skromna, saj seštevek vseh planov presega zgornje količine vrednosti. Take projekcije dokazujejo zrelost zavesti o možnostih poljedelstva kot najsigurnejšega vira deviz in strateške veje gospodarstva, ki lahko pomaga premostiti nestabilnost domačega gospodarstva in uravnovesiti trgovanje s tujino.

Pri izvoznih ciljnih poljedelstvo najbrž nima konkurenta v drugih vejah domače proizvodnje. Ta prednost ni samo v naravnih možnostih, v tehnoloških in organizacijskih prednostih, marveč tudi v dejstvu, da je za pridelovanje hrane potrebno najmanj uvoznih sestavin.

Posebna vrednost pridelovanja hrane pa je v tem, da nas vodi v neodvisnost od uvoza hrane.

Izvoz hrane postaja sredstvo za obrambo pred političnimi pritiski, kajti znano je, da je pomanjkanje hrane, surovin in energije vedno večji razlog za krizno stanje v svetu.

inž. Teodor Kralj

Naša prizadevanja za povečan izvoz svetlobne opreme

Pod tem naslovom bomo v prihodnjih številkah objavili naše najpomembnejše kupce v inozemstvu in posamezne nove izdelke, namenjene izvozu.

Izvoz svetlobne opreme postaja vse bolj naša prvenstvena delovna in poslovna usmeritev. Pričakovati je, da se bo delež svetlobne opreme, namenjen izvozu, v naslednjih letih celo povečal. Z izvozom zagotavljamo več ciljev; ne samo da z njim delno rešujemo devizno oskrbljenost naše proizvodnje, za katero moramo mnogokaj tudi upoštevati, temveč se, kar je še posebno pomembno za nas, na ta način neposredno vključujemo v najnovejše zahteve svetovne avtomobilске industrije in z reševanjem teh zahtev po svojih močeh in zmožnostih sledimo razvoju tovrstnih industrij v svetu. Samo tako postajamo pomemben evropski proizvajalec svetlobne opreme za motorna vozila.

Pričujoči sestavek ima namen predstaviti enega naših pomembnih kupcev. Mnogokrat v naših vsakodnevnikih razmišljanjih o izvozu govorimo in se tudi obnašamo, kot da gre za neke imaginarne kupce z zahoda ali z vzhoda. Vendar vsak od njih predstavlja običajno enega od velikanov svetovne avtomobilске industrije.

Tokrat predstavitev velja gigantu naše dobe, največjemu producentu tovornjakov Kamskemu avtomobilskemu zavodu v Sovjetski zvezi.

Nabrežnje Čelni leži na obalah plovne reke Kame, skoraj sredi SZ. Obkrožen je s soseščino pomembnih avtomobilskih in industrijskih centrov ter hidroenergetskih gigantov, kot je npr. HE Kujbišev. Plovnost reke Kame je omogočala že med gradnjo najcenejši transport opreme in strojev, danes pa omogoča to pri dobavah ogromnih količin materialov za vgradnjo in za odvoz finalnih izdelkov - tovornjakov.

Kamski zavod je bil zgrajen po skrbnem in tehtnem izboru med ravnicastrani tereni, ogromnih, še

nezasedenih površin na obalah plovne reke Kame pri mestu Nabrežnje Čelni v Tatarski avtonomni republiki. Gradnja Kamskega avtomobilskega zavoda (KAMAZ mu pravijo) je sodila v načrt in nalogo petletnega plana, po katerem je SZ leta 1980 izdelala 800 tisoč težkih tovornjakov, od tega v Kamskem zavodu 150 tisoč »gruzovikov« - tovornjakov KAMAZ, ki so prikoličarji ali polprikoličarji z nosilnostjo 14 do 20 ton, ali 16-tonski kiperji, ali tovornjaki še drugih posebnih izvedb.

Kamski zavod v Nabrežnje Čelni je največji avtomobilski gigant na svetu, ki ga pa pred devetimi leti sploh še ni bilo. Soseščina bližnjih avtomobilskih centrov je v marsičem pripomogla in prispevala h gradnji in formiranju KAMAZA. Večji del današnjih 50 tisoč visoko kvalificiranih delavcev, zaposlenih na tekočih trakovih na Kami, se je izšolalo v Volškem avtomobilskem zavodu (VAZ), v Toljattiju. Vendar Jaroslavlj so s svojimi dosedanjimi izkušnjami v proizvodnji prispevali h gradnji te največje tovarne, največjega proizvodnega kompleksa za proizvodnjo avtomobilov na svetu.

KAMAZ predstavlja kompleks sedmih zavodov - velikih tovarn na skupni uporabni površini 1,3 milijona kvadratnih metrov.

Oglejmo si en sam zavod - tovarno motorjevo. Postavljena je na površini 150 tisoč kvadratnih metrov in je predvidena za proizvodnjo 400 tisoč dizelskih motorjev letno.

V kamion KAMAZ se vgrajujejo osemcilindrski motorji, razporejeni v obliki črke V in z močjo 220 KS ter desetcilindrski z močjo 260 KS.

Pretežni del opreme je bil nabavljen na zahodu. Pri opremljanju so sodelovala najbolj znana podjetja iz vsega sveta. Mnogo proizvodnih programov, čeprav iz kapitalističnih

držav, je unikalnih, in to glede dimenzij ali avtomatizacije. Tako npr. v kovačnici na avtomatizirani 1200-tonski napravi v zaključnem procesu odkujejo iz razžarjenega ingöta kolensko gred in ob tem opravijo še vse potrebne meritve. Take naprave ne premore noben drug avtomobilski producent.

Tako nima kamski avtomobilski zavod v svetu sebi enakega, s katerim bi se lahko meril po velikosti in proizvodnji. Za letno proizvodnjo porabi 4 milijarde kWh električne energije, čez milijon kubičnih metrov vode na dan, 700 tisoč kubičnih metrov komprimiranega zraka na uro in podobno.

Tehnični projekt za KAMAZ je izdelal inštitut GIPROAVTOPROM in projektantska organizacija moskovskega avtomobilskega zavoda LIHAČOV. Razen teh so pri projektiranju sodelovale tudi tuje firme. Zelo zanimiv je podatek, da so istočasno reševali finalni izgled konstrukcije težkih tovornjakov in samo konstruiranje proizvodnih kompleksov. Samo tako je bilo po zahtevanju tovarišev iz KAMAZA mogoče uresničiti celotni projekt v petih letih. Tudi med gradnjo so uporabljali, oziroma uvajali najnovejšo izsledke in tehnološke postopke. Tako so z metodo posebnih spiralnih stebrov povsem zamenjali tradicionalne stebre na betonskih temeljih. Ta novost je skrajšala celotno gradnjo za poldrugo leto.

Tako predstavlja po petih letih gradnje, ki je potekala neprekinjeno tudi pozimi in pri temperaturah pod -25° C, in po dveh letih redne produkcije 75 tisoč težkih tovornjakov in 115 tisoč motorjev letno, KAMAZ giganta, ki je leta 1980 njegova proizvodnja znašala že 150 tisoč kamionov in 250 tisoč motorjev, ki jih vgrajujejo tudi v druge agregate.

Prvi kamion s tekočih trakov KAMAZA je bil montiran 16. februarja

1976. Od takrat do danes se je družina kamionov razširila na trinajst modifikacij. Našo meglenko vgrajujejo v dva tipa teh kamionov, zadnjo združeno svetilko pa ima vsaj po eno skoraj vsak tretji proizvedeni kamion.

Med gradnjo kamskega avtomobilskega zavoda je raslo tudi mesto, nekdanji Nabrežnje Čelni z 31 tisoč prebivalci; danes šteje 350 tisoč prebivalcev in predstavlja mesto v velikosti naše Ljubljane. Povprečna starost prebivalcev tega mesta je 27 let.

Sklope in dele za prvo vgradnjo za kamski avtomobilski zavod od leta 1976 dobavlja pet jugoslovanskih delovnih organizacij, in sicer Prva petoletka, Saturnus, Rudi Čajevec, Elmos in Pobeda. v okviru kontra dobav pa Kamski zavod dobavlja v SFRJ kamione, za katere naša podjetja v pretežni meri opravijo domačo nadgradnjo. Kamioni so izredno kvalitetni in pri eksploataciji skoraj ni reklamacij. Pri nas v Sloveniji ima največ teh kamionov transportno podjetje Gorjanci iz Novega mesta.

V KAMAZU načrtujejo kamion nove generacije. Pripravljajo tudi novo kabino tega kamiona. Zaupali so nam tudi nekaj podatkov o tem: kamion naj bi imel oglete halogenske žaromete, konzolne smerne svetilke, morebiti tudi rdeče meglenske.

Za sedaj še neuradno nam je zaupan njihov interes za oglati žaromet in za že osvojeno konzolno svetilko. V našem prihodnjem delu moramo opravičiti izredno dobro mnenje o kvaliteti in dobavnih rokih, ki jih imajo v KAMAZU o naši svetlobni opremi. Možnost dobav ogletega halogenskega žaromete mora postati ena naših poglavitnih usmeritev v razvoju svetlobne opreme prihodnjega obdobja.

Roman Kokalj

SODELOVANJE S SEIMO

Na italijanskem trgu smo navezali stike s firmo SEIMA ITALIANA Tolmezzo. SEIMA ITALIANA je filijala francoske SEIME, ki je največji proizvajalec svetil v Franciji.

SEIMA ITALIANA ni imela doslej v svojem proizvodnem programu žarometov in meglenk, zato je sklenila, da vključi v prodajni program naše meglenske in daljinske žaromete. Računamo, da bomo na podlagi dosedanjih razgovorov dobavili preko SEIME na italijanski trg

110.000 različnih meglenk oziroma daljinskih žarometov, (v približni vrednosti Lit. 450.000.000,00) kar predstavlja za SATURNUS izredno velik posel.

Poleg teh izdelkov je SEIMA vključila v svoj prodajni katalog in cenik tudi ostale naše žaromete, ki so primerni za italijansko tržišče.

Z dobro kvaliteto in upoštevanjem dobavnih rokov bomo začeli posel v naslednjih mesecih še povečali.

Toni Drnovšek

PARTICOLARE OMOLOGATO	Modello «SPUTNIK» 190 x 106	ACCESSORI	
	FARO DI PROFONDITÀ	bianco 98.19.90.19 giallo 98.19.90.20	
	FARO ANTINEBBIA	bianco 98.19.90.21 giallo 98.19.90.22	
	GRUPPO OTTICO PROFONDITÀ	bianco 98.19.90.23 giallo 98.19.90.24	
	GRUPPO OTTICO ANTINEBBIA	bianco 98.19.90.25 giallo 98.19.90.26	
	COPERCHIO NERO	98.19.90.27	
	Omologazione Europa		
	PARTICOLARE OMOLOGATO		
	126 - 127 - 128		FIAT
		Gruppo ottico rettangolare asimmetrico completo	98.19.90.29
		Gruppo ottico alogeno H 4 Particolare S/D	98.19.90.30

Naše lansko poslovanje in napotilo za naše nadaljnje delo

V začetku leta 1981 prvič analiziramo in ocenjujemo uspešnost našega dela v letu 1980 na osnovi aktivnosti dveh samoupravnih sporazumov, in sicer:

1. temeljnega samoupravnega sporazuma o trajnem poslovnem sodelovanju in združevanju dela in sredstev v izdelavi, nabavi, in prometu svetlobne opreme in
2. temeljnega samoupravnega sporazuma o trajni skupni izdelavi ter združevanju dela in sredstev v izdelavi in uporabi kovinske embalaže.

Analiza uspešnosti dela v okviru tega sporazumevanja pa je lahko napotilo in smernica za naše še aktivnejše delo v okviru združevanja dela in sredstev ali pa tudi samo površna ocena nekega minulega uspešnega poslovanja, ki je v danih okoliščinah pokazalo zelo obetavne poslovne rezultate ob manjšem fizičnem naporu oziroma obsegu proizvodnje. Splošna ocena je, da smo lahko kar zelo zadovoljni z rezultati in da ob tem zadovoljstvu skoraj premalo aktivno razmišljamo, kako so z našim delom zadovoljni udeleženci, podpisniki sporazumov.

Vprašamo se lahko tudi, ali smo vedno in povsod v okviru danega dovolj poslovni. To se velja vprašati zato, ker radi poudarjamo našo poslovno učinkovitost, da smo storili vse, kar je bilo v naši moči, da smo lahko ponosni na rezultate dela in da si na osnovi le-teh moramo zagotoviti še trajnejši družbenopolitični položaj v občini in mestu Ljubljana.

Našemu kolektivu to mesto pripada in si ga zasluži, čeprav včasih člani kolektiva pozabljamo na te pomembne vezi in tarnamo ob težavah bolj kot je potrebno, saj jih s še večjimi naporji res lahko odpravljamo.

Leto 1981 je prvo leto srednjeročnega plana, v katerem smo si postavili razmeroma skromen nadaljnji razvoj. To pa ne pomeni, da moramo sedaj vse naše tehnične, poslovne in druge možnosti podrediti skromnim ciljem.

Če se soočimo s trajnejšim pomanjkanjem reprodukcijskega materiala v Tovarni embalaže, če republiške meje trenutno povzročajo težave pri združevanju deviznih sredstev za uvoz reprodukcijskega materiala, ne smemo dopustiti, da so prizadeti življenjski interesi Saturnusa oziroma tozda Tovarna embalaže, in to tisti, ki smo si jih postavili v srednjeročnem planu 1981-1985 in tja do leta 2000.

Prepričan sem, da so podpisniki TSS podpisali sporazum, ki jim ga je predložil Saturnus - tozda Tovarna embalaže zato, ker vidijo v našem delovnem kolektivu solidnega poslovnega partnerja, ki se je sposoben navkljub velikim težavam uspešno vključevati v tokove naše gospodarske trdnosti. Trenutne težave rešujemo z našimi poslovnimi partnerji v okviru sporazuma, po katerem bomo poslovno sodelovanje poglobili in razvijali v korist končnih izdelkov, zavedajoč se, da le tako lahko združimo in vsak posebej in vsi skupaj dosegamo večje gospodarske rezultate in

večji dohodek na podlagi skupnega načrtovanja dela in poslovanja, usklajene poslovne in izdelavne politike, združevanja sredstev za tekoče poslovanje in razvoj zmogljivosti, da bi na uspehih skupnega dela pridobivali večji dohodek ter skupaj urejali medsebojna razmerja na podlagi družbenogospodarskih temeljev, izhajajoč iz potrebe dogovorjenega in načrtovanega razvijanja skupne izdelave kovinske embalaže, ki je nujna za potrebe uporabnikov in zanjo ne more biti delovanje tržnih zakonitosti edino merilo vrednotenja.

Udeleženci sporazuma so se prepričali, da so navedbe v posameznih členih sporazuma, ki govorijo o perspektivnem povezovanju, alternativa jutrišnje vizije poslovnih odnosov s Saturnusom.

Upam si trditi, da mi sami ali večina nas v celoti še ni dojela smisla sporazumevanja. Tako se dogaja tudi z našimi kupci. Prav gotovo pa je, da je perspektiva samo v reprodukcijski celoti, katero moramo v podrobnostih dojeti in se zanjo tudi konstruktivno zavzemati.

V zvezi s tem bomo prav gotovo morali zavračati nekatere pojme o lastništvu, dohodku itd., in jih verjetno podrediti enemu cilju, to je v skupni prihodek v okviru reprodukcijskega procesa. Le-ta pa nam perspektivno mora omogočati še hitrejši in trdnejši razvoj.

V členu št. 11 smo zapisali: Sredstev za razširitev materialne osnove dela, ki jih bo tozda Tovarna embalaže Ljubljana ustvarjala na podlagi obračuna, bodo v višini 50 odstotkov uporabljena na podlagi skupnih odločitev po določilu 12. člena tega sporazuma o razširjeni reprodukciji izdelave in uporabe kovinske embalaže, s preostalimi 50 odstotki pa samostojno razpolaga izdelovalec.

Na skupščini TSS 9. decembra 1980 smo sprejeli naslednji sklep v zvezi z obračunom na osnovi 15. člena TSS: »Ugotovi se razlika med stvarnimi nabavnimi stroški in nabavno ceno, določeno po metodologiji sporazuma, 50 odstotkov razlike pripada izdelovalcu za razširitev materialne osnove na podlagi skupnih planov, 50 odstotkov pa uporabnikom embalaže za zmanjšanje vrednostnih normativov pločevine. Delež, ki pripada uporabnikom embalaže, se deli na temelju porabljene pločevine po stalnih cenah. Tako ugotovljena razlika se izdvoji pred ugotavljanjem ostanka dohodka.« To smo zapisali, vendar tega še nismo uresničili. Prav bo, da to storimo čimpej, saj si bomo s tem sofinancirali lastno tržišče in

opravičili zaupanje udeležencev sporazuma, da to, kar smo zapisali, tudi izvršujemo.

Skupni razvoj proizvodnih zmogljivosti je naša obveza. Udeleženci bodo v tem toliko sodelovali, kolikor jih bomo uspeli zainteresirati. Združevanje sredstev za povečanje zmogljivosti mora biti prvenstveno usmerjeno v tista področja, ki jih bomo skupno določili in jim dali mesto v perspektivnem planu. Te plane pa moramo primerno in prav ovrednotiti.

Udeleženci sporazuma si moramo zaupati, skupaj moramo določiti osnove za še boljše sodelovanje. Odkrito in realno moramo obravnavati težave, ki se pojavljajo v reprodukcijskem ciklusu, omogočiti moramo neposredni vpliv na odpravljanje naših težav ter udeležence z njimi v celoti seznaniti.

V samoupravnem sporazumevanju ni in ne more biti nekih ozkih podjetniških interesov, če pa so, jih odpravljajmo! Morda še vsi skupaj malo z nezaupanjem gledamo v sporazumevanje, posamezniki celo menijo, da so ovira pri poslovnosti itd. Vsi se premalo zavedamo, da je sporazumevanje v reprodukcijskih celotah neločljivo povezano z našo samoupravno prakso in da moramo napeti vse sile, da z združenimi močmi prebrodimo težave, ki se pojavljajo na tej poti.

Zavedati se moramo, da v dohodkovnem povezovanju ni samo naših odločitev, ker le-te lahko v osnovi prizadenejo razvojna področja tistih skupin proizvodov, ki so osnova srednjeročnega plana. Neučinkovit ukrep nas lahko ogrožal na področjih, kjer še imamo prednosti.

- Specifične skupine izdelkov v srednjeročnem planu se ne smejo postaviti v neki vrstni red in to tako v fazi razvoja kot v fazi proizvodnje.
- Specifičnim skupinam je potrebno zagotoviti enake štartne pozicije.
- Izvoz naj ne bi v ničemer ogrožal specifičnih skupin, neplansko pa tudi ne more dominirati v proizvodnji.
- Izvoz ne more biti velika perspektiva, če ni postavljen na osnovo dolgoročnega povezovanja z zunanjimi tržišči.
- Podpisniki sporazuma ne morejo in ne smejo biti prizadeti v dobavah, če svoje obveznosti v celoti izpolnjujejo.
- Sporazum mora trajno opredeliti in dopolniti razvojne možnosti Saturnusa.

- Ob trenutnem pomanjkanju reprodukcijskega materiala je prav primeren čas, da pravilno ovrednotimo položaj na našem tržišču, obenem pa tudi ocenimo sposobnosti našega delovnega kolektiva.

- Trajni viri deviznih sredstev so v glavnem lahko veliki industrijski kompleksi, ki so sedaj močno izvozno usmerjeni.

Turizem ni in ne more biti zanesljiv vir deviznih sredstev za uvoz reprodukcijskega materiala. S sredstvi turističnega gospodarstva v večji meri razpolaga in bo razpolagala širša družbena skupnost.

V 12. členu TSS piše: »Sredstva za razširjeno reprodukcijo izdelave in uporabe kovinske embalaže bomo udeležence sporazuma ustvarjale v odstotku od vrednosti uporabljene pločevine, ločeno za mehansko izdelavo in ločeno za tiskarske storitve, in jih obračunavale udeležencem sporazuma Uporabe od za njih izdelane kovinske embalaže.«

Ta potrebna sredstva bomo udeležence sporazuma zagotavljale za dogovorjene potrebe domačega trga, za zagotavljanje osnove deviznega samofinanciranja in za širitev programa izdelave za udeležence sporazuma ter jih tudi opredelile in izkoriščale na podlagi skupnih planov razvoja zmogljivosti. Sredstva za razširjeno reprodukcijo obvezno vključujejo vse vire sredstev, tudi sredstva enostavne reprodukcije udeležence sporazuma, pri kateri se sredstva izkoriščajo.«

Ob vseh teh ugotovitvah se po zaključnem računu lahko vprašamo, kako si tolmačimo združevanje ustvarjenih sredstev. Udeležencem sporazuma niti niso poskušali šali ponuditi ene od oblik sofinanciranja nabave potrebnih surovin. Sredstva, ki jih imamo, bi bila ob ustreznih kreditih močna materialna osnova za nemoteno preskrbo z reprodukcijskim materialom. Ker nismo obdelali nobene od mnogih oblik združevanja ustvarjenih sredstev, smo obstali na pol poti, začrtane v sporazumu.

Zaključni računi, ocene našega dela za leto 1980 so za nami. Zadovoljni z doseženimi in optimistično razpoloženi ob skupnem delu bomo dosegli še boljše rezultate. Novi sodelavci z nami, kjerkoli že bodo, pa nam bodo pomagali uresničevati postavljene cilje.

Slavko Vrzel

LETNI PLAN - NALOGE IN CILJI REALIZACIJA V I. ČETRTLETJU IN ZA NAPREJ

S sprejetjem proizvodnega plana za leto 1981 smo se delavci tozda Tovarna avtoopreme obvezali, da kljub številnim težavam, ki jih predvidevamo v tem letu, povečamo realizirano proizvodnjo preteklega leta za 7,2%. Uresničenje sprejetih planiranih obveznosti seveda ne bo lahko, saj smo si s sprejetjem plana postavili vrsto ciljev in nalog, od katerih na nekatere vplivamo težko, na nekatere pa sploh ne moremo vplivati. Naša največja obveza je, da moramo v tem letu pričeti s proizvodnjo vrste novih izdelkov (žaromet Ø 180 VW H-4, zadnja združena svetilka GOLF-80 zadnja združena svetilka MOSKVIČ, štirioglati žaromet 190 x 140 H-4, štirioglati žaromet SIMCA itd.), ki so namenjeni skoraj izključno za izvoz, predstavljajo pa skoraj 30% fizičnega obsega proizvodnje. Težava je še toliko večja, ker za proizvodnjo zadnje združene svetilke GOLF in MOSKVIČ še nismo uspeli nabaviti dveh novih večjih stiskalnic za brizganje plastičnih mas in naprave za toplotno nanašanje barve, brez katerih bo proizvodnja zelo otežkočena in možna samo s pomočjo kooperantov.

S pravočasno osvojitvijo in proizvodnjo novih izdelkov bomo skušali izpolniti našo obvezo, da letos skupni izvoz skoraj podvojimo, tako da bo ta znašal ok. 45% fizičnega obsega proizvodnje. V letnem planu smo predvideli ponovno proizvodnjo žarometov Ø 146 za tovarno IMV iz Novega mesta, za firmo RENAULT in DACIO iz Romunije ter prodajo kolesarske svetlobne opreme za tovarno ROG. Postavili smo si tudi nalogo, da se v tem letu čvrsteje in dolgoročneje povežemo z ZCZ in z drugo avtomobilsko industrijo.

Ena naših temeljnih letošnjih nalog je tudi zmanjševanje odvisnosti od uvoženega reprodukcijskega materiala; doma moramo začeti izdelovati nekatere polizdelke, ki jih sedaj uvažamo.

Pri sprejetju takega obsega proizvodnje smo seveda predvidevali normalno oskrbo z reprodukcijskim materialom, z nabavo potrebnih delovnih naprav, s povečanjem števila neposrednih proizvajalcev za 30 oseb ter z maksimalnim angažiranjem vseh, ki kakorkoli lahko vplivajo na proizvodni proces.

Pri pregledu realizacije plana v prvih treh mesecih lahko ugotovimo, da smo planirani fizični obseg proizvodnje realizirali samo 80 odstotno, lansko realizacijo pa 86 odstotno. Najmanjši fizični obseg proizvodnje smo dosegli v mesecu januarju: 63%, v februarju 85%, v marcu pa smo se približali planirani proizvodnji na 93% in dosegli lansko letno poprečje. Vzrokov za tako nizko realizacijo je več. Predvsem nam je proizvodnjo oviralo nenehno pomanjkanje reprodukcijskega materiala-pločevine vseh dimenzij, plastičnega materiala, stekel, kartonske embalaže, odlitkov, žarnic itd. Velika ovira za večjo realizacijo je bilo tudi pomanjkanje

neposrednih proizvajalcev, kar se je poznalo predvsem v obratu stiskalnice, kjer smo velikokrat lahko delali samo na liniji za formiranje parabol ali ohišij, za izdelavo drobnih delov pa delavcev ni bilo. Te težave smo skušali omiliti z občasno premetitvijo delavcev iz drugih obratov in nadurnim delom (za nočne izmene smo angažirali celo predelavce), vendar smo s tem zmanjšali proizvodne zmogljivosti v drugih obratih. Velike zastoje nam je povzročila tudi proizvodnja pravkar osvojenega štirioglatega žaromet 190 x 140 E, ki proizvodno še ni bil usposobljen, vendar smo ga zaradi velikega povpraševanja tudi s strani ZCZ morali začeti proizvajati. Od preostalih novih izdelkov smo v I. četrletju osvojili in tudi proizvedli že prve količine žaromet Ø 136 in zadnje svetilke za TOMOS, drugi novi izdelki pa so ostali še vedno »neosvojeni«.

Največji izpad smo zabeležili pri proizvodnji žarometov Ø 146. Žarometov Ø 146 CITROEN smo izde-

lali nekoliko manj zaradi težav pri doseganju zahtevanih optičnih karakteristik, žarometov Ø 146 R-4 pa v teh mesecih sploh nismo izdelovali, ker še vedno ni prišlo do dokončnega sporazuma z IMV, s tem pa je izpadel tudi planirani izvoz teh žarometov v Francijo in Romunijo.

Če pogledamo proizvodnjo žarometov količinsko, smo planirano proizvodnjo dosegli 98 odstotno, pri izdelavi svetilk pa smo za planom zaostali za ok. 13%.

Iz pregleda predvidene proizvodnje (potreb kupcev) v naslednjih treh mesecih je razvidno, da znašajo mesečni plani, merjeni v statističnih cenah, poprečno 14% več kot znaša poprečni mesečni plan za leto 1981. Omeniti pa je treba da ti plani predvidevajo že proizvodnjo do danes še neosvojenih izdelkov - zadnje in sprednje svetilko MOSKVIČ, zadnje združeno svetilko GOLF-80 in žaromet Ø 180 VW H-4. Od teh, mislim, da bomo žaromet VW H-4 uspeli izdelati v zahtevani količini, prav tako sprednjo svetilko MOSKVIČ, medtem ko bodo s proizvodnjo zadnje združene svetilke

GOLF-80 in MOSKVIČ težave, ker še nimamo za izdelavo potrebnih stiskalnic za brizganje plastike. Za zadnje svetilko MOSKVIČ še ni tako kritično, ker bomo verjetno uspeli dobiti kooperanta za brizganje ohišja. Pri svetilki GOLF je problem večji, ker svetilka dimenzijsko še ni dokončno definirana, pri zunanjih kooperantih pa bomo morali brizgati ohišje in lečo. Poleg tega bomo imeli verjetno težave pri uvozu naprave za toplotno nanašanje barve folije, brez katere pa je proizvodnja te svetilke praktično nemogoča.

Realizacijo predvidene proizvodnje nam lahko v veliki meri ogrozi tudi pomanjkanje deviznih sredstev in s tem nedobava uvoženih, pa tudi nekaterih »domačih« materialov. V zvezi s tem bi bila nujna hitra akcija za pridobitev deviznih sredstev tudi od kupcev, od katerih sedaj teh sredstev nismo zahtevali. Pohiteti moramo tudi z 20 novimi delavci, saj v nasprotnem primeru v naslednjih mesecih ne bomo mogli izboljšati dosedanjih »slabih« rezultatov.

Daniyel Gamberger

S TEŽAVAMI - VENDAR USPEŠNO IZVRŠUJEMO PLANIRANJE NALOG V TOZDU TOVARNA EMBALAŽE

Prav gotovo je višja fizična proizvodnja eden od osnovnih ciljev stabiliziranja našega gospodarstva v celoti. Še posebej za to, ker imamo resnične težave z oskrbo z

osnovnimi surovinami. Doseganje višje fizične proizvodnje praviloma pomeni reševanje najakutnejšega problema: surovine za proizvodnjo.

URESNIČENJE LETOŠNJIH PLANSKIH NALOG V PRVEM ČETRTLETJU.

Cilji in naloge, postavljeni z gospodarskim načrtom tozda Orodjarna in vzdrževanje, temeljijo na ciljnih in nalogah, ki so vgrajeni v gospodarske načrte tozdv Tovarna embalaže in Tovarna avtoopreme.

Takšna naravnost pa zahteva, da tozdv Orodjarna in vzdrževanje vse naloge glede izdelave orodij, strojev, naprav in vzdrževanja izvršuje v optimalnih rokih in kvaliteti ter skladno s potrebami tozdv Tovarna embalaže in Tovarna avtoopreme. Zato so prav tej zahtevi podrejena vsa prizadevanja delavcev v tozdu Orodjarna in vzdrževanje.

V prvem četrletju je orodjarna izdelala 39 orodij za razne izdelke, od tega za potrebe tozda Tovarna embalaže 12 orodij in tozda Tovarna avtoopreme 27 orodij. Najpomembnejša v tem času izdelana pozicija so prav gotovo orodja za novo sprednjo in zadnjo svetilko za vozilo Moskvič.

Strojna remontna delavnica je v prvem četrletju remontirala 18 strojev in naprav.

Remontna orodjarna in servisno-vzdrževanje sta opravljala dela po delovnih nalogih in prioriteti, ki jo narekujejo tozda Tovarna embalaže in Tovarna avtoopreme.

Za četrletno poslovanje sta značilni predvsem dve posebnosti:

- manjše zahteve predvsem tozda Tovarna avtoopreme po novih orodjih,

- preobremenjenost z deli strojne remontne delavnice.

Manjše zahteve za nova orodja smo nadomestili z izdelavo kompletnih orodij in posameznih delov za zunanje naročnike.

Problemi preobremenjenosti strojne remontne delavnice - katerega vzrok je predvsem v povečanem številu strojev, ki jih remontiramo za naše kupce - ter izdelava 10 polavtomatskih zapiralk SZS 3 in 5 avtomatskih zapiralk AZK 6 ostajajo tudi za prihodnost.

V prvem četrletju smo pričeli z osvajanjem in izdelavo orodij za hermetično kondenzacijsko enoto (HKE). To delo bomo intenzivirali v drugem četrletju, da bi bilo končano v tretjem četrletju.

Glavne motnje pri izvajanju planskih nalog povzročajo predvsem: - pomanjkanje kvalitetnih kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev, še predvsem strugarjev, rezkalcev in strojnih ključavničarjev.

- povečane težave pri oskrbi z domačimi reprodukcijskimi materiali in drobnim inventarjem; - zmanjšane možnosti oskrbe s specialnimi obdelovalnimi orodji in drugimi pomagali iz uvoza.

Naštetim problemom, ki so potencialni za poslovanje v letu 1981, bo treba posvetiti več pozornosti in tako ustvariti možnosti za doseg še boljših rezultatov poslovanja v tozdu in DO.

Ko smo konec preteklega leta in v začetku letošnjega leta snovali različna področja gospodarskega plana za tozdv Tovarna embalaže, smo vsestransko presojali osnove za plan 1981.

Na osnovi cenitve lastnih sposobnosti, ki seveda vključujejo vse vrste docela novih naporov, smo se v tozdu dogovorili, da lahko dosežemo fizično proizvodnjo, ki je 12% večja kot v preteklem letu, merjeno po statističnih cenah.

Ko po treh mesecih letošnjega leta primerjamo uspehe v fizični proizvodnji s cilji za prvo tromesečje, ugotavljamo, da smo se z 98% izvršitve plana zelo uspešno približali cilju.

Ni šlo brez naporov. Naj posebej omenim: - da smo pričeli proizvodnjo z znatno manj sodelavci kot v preteklem letu - da smo uporabljali manj kakovostno črno pločevino - da so sodelavci iz drugih oddelkov pomagali pri proizvodnji samostojnih pokrovčkov - deloma je primanjkovalo aluminijaste pločevine - zaostrilo se je terminiranje v proizvodnji

Po treh mesecih dela naj omenimo še vizijo za naslednje obdobje. Verjetno ne bomo izpopolnili števila sodelavcev, ki je bilo predvideno s plani in utegnemo organizirati delo še naprej v nadurnem času. V tiskarni utegnemo imeti resne težave pri doseganju plana, če ne bomo dobili novih sodelavcev.

Računamo pa, da se bo oskrba z aluminijem popravila.

V naslednjem obdobju moramo povečati tudi napore za pridobivanje deviznih sredstev, če želimo, da bo potekala proizvodnja brez znatnih motenj v drugem polletju.

Teodor Kralj

SATURNUS

1981 - 1985

Ekonomski vidiki usmeritve razvoja DO Saturnus v srednjeročnem obdobju 1981 - 1985

Uvod

V skladu s temeljnimi načeli sistema samoupravnega družbenega planiranja smo v temeljnih organizacijah združenega dela v DO Saturnus že v letu 1978 pripravljali izdelavo novih srednjeročnih planov za obdobje 1981 - 1985. Planiranje mora biti celovito po prostorskem, ekonomskem in racionalnem vidiku, hkrati pa moramo upoštevati načelo sočasnosti. Že v marcu 1979 so vsi delavski sveti temeljnih organizacij DO Saturnus sprejeli sklepe o pripravi srednjeročnih in dolgoročnih planov razvoja. Določili smo tudi nosilce strokovnih priprav.

V juniju 1979 smo izdelali analize razvoja v obdobju 1970 - 1978 ter smo na osnovi analiz ugotovili nekatere ključne probleme. Smernice za plan ter elemente za sklepanje samoupravnih sporazumov o temeljnih planov za obdobje 1981 - 1985 smo pripravili za obravnavo v novembru 1979, javne razprave o tem pa so potekale v letu 1980.

Na temelju smernic in elementov plana smo v januarju 1981 pripravili predloge temeljev plana za obdobje 1981 - 1985 za vse temeljne organizacije DO Saturnus. V marcu 1981 smo zaključili razprave o temeljnih planov. Torej smo v času, ko se mora vsakdo izmed nas odločiti, če je za kako usmeritev svoje temeljne organizacije v naslednjem srednjeročnem obdobju - odločili smo se na referendumu.

V tem času pa nismo razpravljali samo o temeljnih planov naših temeljnih organizacij, razpravljali smo tudi o družbenem planu občine Ljubljana Moste-Polje, družbenem planu mesta Ljubljane, družbenem planu SR Slovenije in samoupravnih sporazumih o temeljnih planov samoupravnih interesnih skupnostih družbenih dejavnosti kot tudi skupnosti materialne proizvodnje.

Ugotovimo lahko, da smo v času aktivnosti srednjeročnega planiranja spoznavali skupne interese in ustvarjalno iskali usmeritve za njihovo uresničevanje. Najbrž ni odveč poudariti, da je bistvo naših interesov smotno izboljšanje pogojev dela in življenja in temu je namenjen tehnološki in ekonomski razvoj naših temeljnih organizacij.

Dosedanji razvoj temeljnih organizacij združenih v DO Saturnus

V letošnjem letu poteka 60 let, odkar je bil ustanovljen Saturnus in so bile postavljene njegove materialne osnove, za nami pa je tudi 30 let samoupravljanja.

V letih 1979 in 1980 smo dosegli v Saturnusu naslednji obseg proizvodnje in število zaposlenih:

	1979			1980				
	Celotni prihodek	Zaposlenih		Celotni prihodek	Zaposlenih			
	v 000 din	struk-tura	Štev.	struk-tura	v 000 din	struk-tura	Štev.	struk-tura
Tozd								
Tovarna embalaže	691.753	54,1	891	47,2	702.823	53,8	791	45,4
Tovarna avtoopreme	456.777	35,8	584	31,0	440.636	33,7	555	31,8
Orodjarna in vzdrževanje	64.312	5,0	199	10,6	87.368	6,7	193	11,1
DSSS	65.577	5,1	212	11,2	76.073	5,8	204	11,7
DO SATURNUS	1.278.419	100	1886	100	1.306.900	100	1743	100

Ker v tem sestavku ne nameravamo obravnavati zgodovino Saturnusa, bi napisali le nekaj besed o zadnjem srednjeročnem obdobju. Pomembno za preteklo srednjeročno obdobje je, da smo zgradili novo Tovarno avtoopreme in da smo izvedli rekonstrukcijo proizvodnje tehnične embalaže s poudarkom na avtomatizaciji. V tem času smo v tozd Orodjarna in vzdrževanje vložili znatna sredstva v numerično krmiljenje orodnih strojev, elektroerozijo in smo s tem dosegli bistveno nove tehnološke pridobitve. Nabavili smo tudi računalnik Iskra - data G 18 - 20.

V preteklem srednjeročnem obdobju smo opazili predvsem naslednje ključne probleme:

Kadrovska struktura se ni dovolj hitro prilagajala zahtevam tehnološkega in organizacijskega razvoja, investicije v tehnologijo in avtomatizacijo niso bile opremljene s hitrejšim razvoju novih izdelkov. Vključno z razvojno funkcijo tudi ostale poslovne funkcije niso dovolj hitro sledile zahtevam novih tehnologij in avtomatizacije. Ugotavljamo tudi, da je na naši lokaciji problem zaposlovanje delavcev vseh kvalifikacijskih struktur.

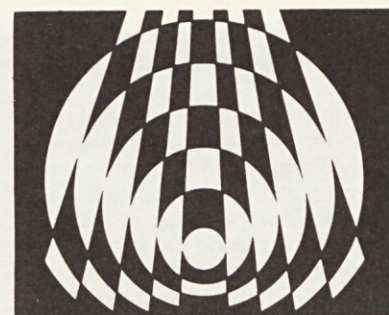
Preskrba s surovinami - uvoženimi in domačimi - postaja večji ključni problem. Na proizvodnjo in prodajo embalažnih proizvodov so vplivale tudi nove kapacitete v jugoslovanskem prostoru. V tem obdobju je tozd Tovarna avtoopreme poslovala kot edina tovarna v SFRJ.

V zadnjem srednjeročnem obdobju predvsem zaradi padca proizvodnje v letu 1980 nismo v tozd Tovarni embalaže zabeležili rasti proizvodnje. V tozd Tovarni avtoopreme smo beležili rast do leta 1978. Do zastoja rasti pa je prišlo v letih 1979 in 1980.

Naštete, kakor tudi druge ključne probleme, moramo nujno obvladati v srednjeročnem obdobju 1981 - 1985.

Usmeritve temeljnih planov 1981 - 1985

V razpredelnici navajamo glavne poprečne letne kazalce rasti:

Saturnus 1921 - 1981 60 let razvoja 30 let samoupravljanja

zacijo proizvodnega postopka. Vlagati pa nameravamo tudi v skupne programe Saturnusa.

Tozd Tovarna avtoopreme

Tudi delavci tozda Tovarne avtoopreme bodo v tem srednjeročnem

	tozd Tovarna embalaža %	tozd Tovarna avtooprema %	tozd Orodjarna in vzdrževanje %
Poprečna rast proizvodnje in prod.	3,1	6,2	19,4
Poprečna rast dohodka	3,1	6,5	13,8
Poprečna rast čistega dohodka	2,7	5,9	13,9
Realna rast osebnih dohodkov	1,1	1,1	1,1
Povečanje števila zaposlenih	0,5	2	8,2
Prodaja na domačem trgu	2,3	0,6	13,1
Izvoz	12	15	204
Investicijska vlaganja 1981 - 1985 v 000 din	295.000	270.000	137.000

V letu 1985 predvidevamo naslednji obseg proizvodnje in prodaje (po cenah 1980) ter število zaposlenih.

tozd	Celotni prihodek v 000 din	SFRJ	Število zaposlenih
Tovarna embalaže	886.000	50,4	817
Tovarna avtoopreme	681.750	38,8	613
Orodjarna in vzdrževanje	191.592	10,8	283
DO Saturnus (brez DSSS)	1.759.348	100	1713

Tozd Tovarna embalaže

Tozd Tovarna embalaže bo zadržala svojo dosedanjo usmeritev - proizvodnjo izdelkov kovinske embalaže. V razvoju bomo upoštevali tudi širši gospodarski prostor in posamezne postopke, ki zahtevajo večje število zaposlenih ter selitev na področja, kjer so delavci. Opredelili smo naslednje pomembne naloge: prilagajanje programa zahtevam, uvajanje novih izdelkov, širjenje gospodarske baze, zasledovanje razvoja tehnologije izdelave embalaže v svetu, upoštevanje surovinske baze pri vlaganjih, načrtno obvladovanje trga, izboljšanje servisne in svetovalne dejavnosti in drugo.

Na prodajnem tržišču smo posebej poudarili izvoz, pri katerem predvidevamo poprečno letno rast 12 odstotkov.

Pri delavcih bo potrebno zgotoviti kvalifikacijsko strukturo, ki jo zahteva planiran poslovni postopek.

Investicijska vlaganja v tozd Tovarna embalaže so namenjena za razširitev, rekonstrukcije in moderni-

obdobju zadržali svojo usmeritev - proizvodnjo in prodajo žarometov, svetilk in drugih delov za motorna in ostala cestna vozila. Z investicijskim programom moramo doseči začrtani obseg proizvodnje in prodaje, osvojiti štirioglate in velike kombinirane svetilke, uravnovežiti izvozno-uvozno bilanco, zagotoviti pretočni princip proizvodnje in drugo. Izredno pomembne so naslednje naloge:

Poprečna stopnja rasti žarometov mora biti v tem obdobju 7,2 odstotka. Posebno pozornost bomo posvetili kapacitetam razvoja. Na prodajnem trgu bomo enako pozorni do domačega kot tujega trga.

Delavci so temeljni nosilci planiranja prestrukturiranja poslovanja tozd Tovarna avtoopreme.

Investicijska vlaganja v tozd Tovarna avtoopreme so namenjena za razširitev, rekonstrukcijo in modernizacijo proizvodnega postopka. Vlagali bomo tudi v skupne programe Saturnusa.

Tozd Orodjarna in vzdrževanje

Proizvodnja orodij, strojev in naprav ter njihovo vzdrževanje za tozd Tovarno embalaže in tozd Tovarno avtoopreme bo tudi v prihodnje glavna naloga. Kot drugo pomembno nalogo pa delavci tozd Orodjarna in vzdrževanje sprejemajo skupno nalogo vseh temeljnih organizacij DO Saturnus, to je prestrukturiranje proizvodnega programa DO Saturnus in to na področje strojogradnje (program strojev za embaliranje in hermetično kondenzacijske enote).

Poprečna letna stopnja rasti obsega proizvodnje je 19,4 odstotka, od tega orodja 10 odstotkov, stroji in naprave 56 odstotkov, vzdrževanje 3 odstotke in usluge 5 odstotkov.

V letu 1985 bo ustvarjene okoli 8 odstotkov realizacije z izvozom. zacija predvidenega programa. Porast je utemeljen zaradi potreb pri prestrukturiranju, ki je dejansko zahteva vseh temeljnih organizacij Saturnusa.

Predvidoma bomo investirali v modernizacijo proizvodnega postopka kot tudi v skupno dogovorjene programe.

Skupne naloge

Kot najpomembnejša skupna naloga je v temeljih plana opredeljena izbira novega proizvodnega programa s področja strojogradnje. Izdelava strojev za embaliranje in izdelavo agregatov za toplotno tehniko (hermetične kondenzacijske enote) so programi, ki smo jih izbrali in za katere bomo morali izdelati tehnične in ekonomske elaborate. Za vlaganje v skupne programe predvidevamo okrog 30 odstotkov od vseh predvidenih vlaganj. Za uvajanje novih programov smo se odločili v DO Saturnus zaradi notranjih in zunanjih dejavnikov: specializacije obstoječih proizvodnih programov, omejenosti jugoslovanskega trga prodaje in nabave, usmeritve SR Slovenije, občine in mesta, dvig standarda zaposlenih in drugo.

Izdelavo orodij in specialnih strojev smo poverili tozdu Tovarni embalaže in tozdu Tovarni avtoopreme, tozdu Orodjarni in vzdrževanju, zato jih med skupnimi nalogami oziroma nalogami posebnega pomena ponovno omenjamo.

Da bomo tako začrtane smeri razvoja lahko uresničili, je potreben tudi ustrezen razvoj vseh poslovnih funkcij, kar pomeni, da je zaposlovanje delavcev vseh kvalifikacij ključni problem, da bomo lahko dosegli tako začrtane cilje.

Zaključki

Ustvarjalno iskanje usmeritve bodočega tehnološkega in ekonomskega razvoja in uresničevanje začrtanih programov s sprejemom temeljev plana ni zaključeno. Prav s planom smo poudarili, da je to stalna vsebina našega dela. Moramo pa poudariti, da je ekonomski in tehnološki razvoj, ki smo ga tu opredelili, namenjen izboljšanju pogojev dela in življenja posameznikov, ki bodo v postopku neposredno sodelovali, pa tudi družbe kot celote.

Samoupravni sporazum o temeljih plana razvoja družbenega standarda za obdobje od 1981 do 1985

Samoupravni sporazum o temeljih plana razvoja družbenega standarda bomo sprejemali po postopku, ki bo zagotavljal sodelovanje vseh delavcev pri njegovem oblikovanju.

Tako kot so temeljne organizacije s samoupravnimi sporazumi o temeljih planov za obdobje 1981-1985 začrtale svoje razvojne in ekonomske cilje, moramo še v tem letu izdelati in sprejeti samoupravni sporazum o temeljih planov razvoja družbenega standarda za isto obdobje.

Gre za sporazum, v katerem se moramo dogovoriti, kako bomo s sredstvi, ki jih bodo temeljne organizacije izločale iz čistega dohodka, reševali stanovanjska vprašanja delavcev in določili cilje in politiko doseganja teh ciljev na področju družbenega standarda.

Kaj bo vseboval plan reševanja stanovanjskih vprašanj delavcev, smo sicer opredelili z metodologijo planiranja v pravkar sprejetem samoupravnem sporazumu o skupnih osnovah in merilih ter reševanju stanovanjskih potreb delavcev, vseh pa bi opozorili na nekaj temeljnih ciljev, ki jih moramo opredeliti. Dogovoriti se moramo za politiko pridobivanja sredstev v stanovanjski sklad in za politiko njegove delitve. S politiko delitve sklada bomo opredelili, kolikšen del sredstev bomo namenili za podeljevanje kreditov in kolikšen del za nakupe stanovanj in s tem prikazali realne možnosti sodelovanja temeljnih organizacij pri reševanju stanovanjskih potreb delavcev v tem obdobju.

S planiranjem razvoja družbenega standarda bomo poudarili opredeljevanje ciljev na področju zdravstvenega varstva, počitniško-rekreativne dejavnosti, opredelili bomo politiko osebnih prejemkov iz sklada skupne porabe in se dogovorili o oblikah prisotnosti kulturnega življenja v delovni organizaciji. Opredelili

bomo še druga področja, ki jih financiramo iz sklada skupne porabe in za katera pa menimo, da do sedaj niso bila najbolje obdelana.

Vprašanje razvoja počitniške dejavnosti bo glede na potrebna finančna sredstva in stanje objektov poleg planiranja reševanja stanovanjskih vprašanj najzahtevnejše področje.

Na podlagi analiz, ki jih bodo pripravile strokovne službe, bo potrebno opredeliti nadaljni razvoj počitniške dejavnosti na Velem Lošnju, na podlagi interesov delavcev in razpoložljivih sredstev pa se bomo

dogovorili za oblike in politiko pridobivanja novih počitniških kapacitet. Kot sestavni del razvoja počitniške dejavnosti bomo opredelili tudi politiko regresiranja vseh oblik počitniške dejavnosti.

Samoupravni sporazum o temeljih plana razvoja družbenega standarda bomo sprejemali po postopku, ki bo zagotavljal sodelovanje vseh delavcev pri njegovem oblikovanju, zato pričakujemo, da bomo oblikovali akt, ki bo v polni meri izražal naše interese.

Marjan Čakš

Informacija o poteku obravnave predlogov samoupravnih splošnih aktov

Pri obravnavi pri temeljih plana tozd za obdobje 1981 - 1985 delavci v sindikatu ocenjujemo, da so plani dovolj ambiciozni in realni.

V skladu s sklepi delavskega sveta tozd in DSSS smo se poleg ostalih samoupravnih organov tudi v sindikatu aktivno vključili v obravnavo predloga samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih ter reševanju stanovanjskih potreb delavcev v tozd in DSSS v sestavi DO in o predlogu temeljev plana tozd za obdobje 1981 - 1985.

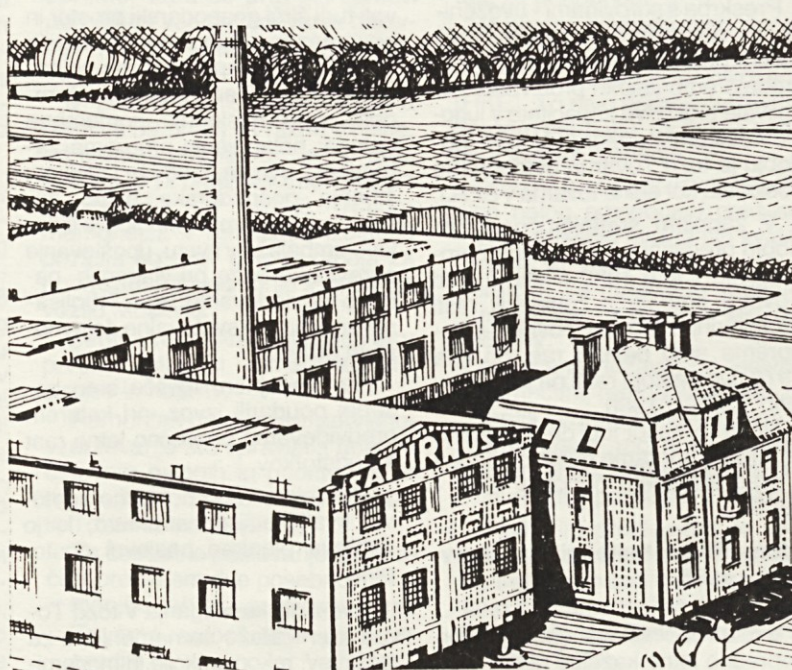
Da bi o navedenih aktih razpravljali in imeli možnost vpliva nanj prav vsak delavec, so bile predhodne razprave vodene po vseh sindikal-

nih skupinah tako, da je bil zagotovljen kar najbolj demokratičen način in možnost dajanja pobud in pripomb na za nas vse tako pomembne dokumente.

Izvršni odbori osnovnih organizacij so na osnovi predhodnih razprav v sindikalnih skupinah zbrali vse utemeljene pripombe na omenjena dokumenta, katere smo skupno obravnavali na izvršnem odboru konference sindikata. Pripombe, ki so bile iznešene, se niso nanašale na temeljno vsebino predloženih aktov, temveč le na posamezne člene. Predvsem je bilo oblikovanih nekaj pripomb in predlogov za spremembo oz. dopolnitev samoupravnega sporazuma o reševanju stanovanjskih potreb delavcev. Opozorili smo tudi na precejšnje razlike v obveznostih delavca, če se rešuje stanovanjski problem z dodeljevanjem kredita ali najemnega stanovanja, ker so bili slednji močno protežirani v primerjavi s posojiljemalci.

Pri obravnavi pri temeljih plana tozd za obdobje 1981 - 1985 delavci v sindikatu ocenjujemo, da so plani dovolj ambiciozni in realni. V ospredje pa smo postavili problem boljšega in kvalitetnejšega gospodarjenja za doseg večjega dohodka na podlagi več in boljšega dela, varčevanja z vsemi proizvodnimi dejavniki, še posebej pa z boljšim izkoriščanjem delovnega časa ter večjo disciplino in odgovornostjo vodilnih in vodstvenih kadrov.

za sindikat
Rado Fink

Univerzitetni profesorji poučujejo tehniške delavce Saturnusa

Spoštovani bralci: dovolite, da vas na kratko seznanim z napori sodelavcev iz tozda Embalaže in službe za izobraževanje, usmerjenimi v pridobivanje novega znanja. Najprej naj omenim, da tehniški delavci prebirajo tehniško literaturo, ki jo redno dobivamo, revije, časopise in nove strokovne knjige.

Ko govorimo o pridobivanju novega znanja, ne moremo mimo dejstva, da so pomemben vir pridobivanja najnovejših tehniških sporočil tudi osebni stiki s tujimi strokovnjaki - praktiki. Zato naj poudarimo že več kot 10-letno sodelovanje z inštitutom za tehnologijo mesa iz Beograda in s tehnološko fakulteto iz Novega Sada.

Upamo se trditi, da noben proizvajalec embalaže v Jugoslaviji ni pred nami dojel vse globine znanstvene priprave za izdelovanje živilske embalaže.

Na videz preprosta pločevinka v resnici sploh ni preprosta, če pomislimo, da shranjujemo vanjo živilske izdelke za različne občutljive člane naše družbe. V pločevinki shranjujemo tudi živila za otroke in bolnike. Hrana naj vsebuje le zdrava in v nobenem primeru mikrobiološko oporečna živila. To zahteva

izredno tesnost pločevinke, ki preprečuje vstop škodljivih mikroorganizmov. Hrana v pločevinki prihaja v stik tudi s sestavnimi deli pločevinke. V nobenem primeru ne smejo sestavine pločevinke prehajati v živilo. Tudi živilo ne sme učinkovati na pločevinko.

Vse zgornje zahteve so zahtevale sodelovanje z znanimi institucijami. S strokovnjaki omenjenih ustanov smo načrtovali in uresničili številne, obširne in dolgotrajne naloge, ki so pripomogle k izdelovanju zanesljivih pločevink. Tako sodelovanje še traja in se celo širi na nove znanstvene institucije.

Docela svojstena usmeritev pri pridobivanju znanja o živilstvu je dvomesečni učni program za sodelavce Saturnusa, ki ga vodi biotehniška fakulteta v Saturnusu.

inž. Kralj

Nove merske enote

Že pred uradno uveljavitvijo novih merskih enot (1. januar 1981) je bilo tu in tam zaslediti sestavke o spremembah merskih enot. Verjetno pa so se le redki v zadevo tudi poglobili. Ker so od novega leta dalje nekatere enote prepovedane, oziroma samo pogojno dopustne, je prav, da spoznamo vsaj nekatere najpomembnejše.

Dolžinska - enota: meter (m)

pogojno dopustna enota: morska milja
prepovedane enote: angström, mikron, palec oziroma cola, čevljarj

Čas - enota: sekunda (s)

pogojno dopustne enote: minuta, ura, dan, teden, mesec, leto

Masa - enota: kilogram(kg)

pogojno dopustna enota: tona

prepovedane enote: funt, kvintal, long, tona

Plak - enota: pascal (Pa)

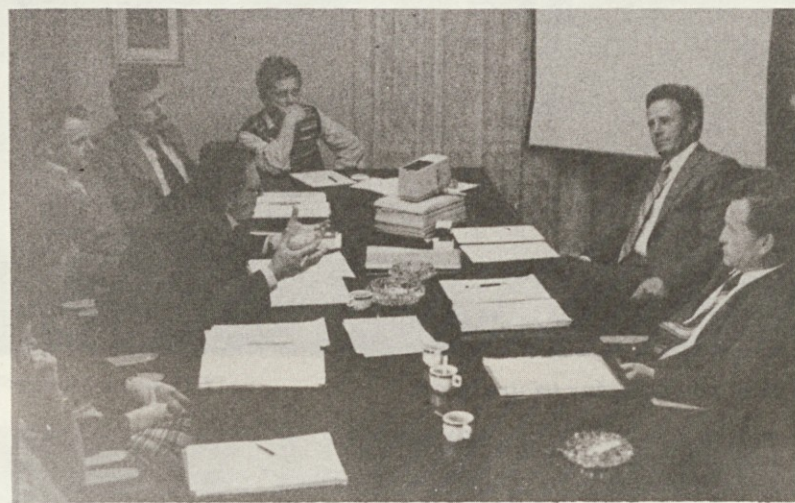
pogojno dopustna enota: bar
prepovedane enote: fizikalna in tehnična atmosfera, mm živega stebra, mm vodnega stolpca

Energija, delo, količina toplote - enota: joule (J)

pogojno dopustne enote: wat-ura, elektronvolt
prepovedane so naslednje enote:

Pridobivanje novega znanja tehniških delavcev v tozdu Tovarna embalaže

OKNO V SVET

Anamarija Plesničar

PRAVA KUHINJA ZA MALE GOSPODINJE

Vsako dekletce bi se razveselilo takega darila - žal pa je ta kuhinja iz bele pločevine, ki jo uvažamo in zato takih igrač pri nas zlepa ne bomo izdelovali!

ZABAVA ZA KADILCE V HLAČAH

Prav nevljudno je, če otremo cigaretne pepel na cesti, v operi ali celo na tepih. Pločevinasti pepelnik pa lahko spravite v žep in se tako rešite zadrege - kam s pepelom!

erg, kilopondmeter, kalorija

Moč, energija termični pretok - enota: wat (W)

pogojno dopustni enoti: voltamper, var
prepovedana enota: konjska moč

Sila - enota: newton (N)

prepovedane enote: kilopond, pond, dina

Prostornina - enota: kubični meter (m³)

pogojno dopustna enota: liter
prepovedani enoti: registrska tona, prostorninski meter

Ploščina - enota: kvadratni meter (m²)

pogojno dopustni enoti: ar, hektar
prepovedana enota: baru

Električni tok - enota: amper (A)

Frekvenca - enota: Hertz (Hz)

BiMi

Saturnužani v hiši cvetja

Vsakdo, ki je imel priložnost živeti v času, ko je Tito ustvarjal novo Jugoslavijo in mu spomin nanj veliko pomeni, je že od jeseni lani komaj čakal, da se gre poklonit spominu našega predsednika.

To nam je 10. in 11. aprila omogočila naša sindikalna organizacija, pa tudi iz sklada skupne porabe smo dodali nekaj sredstev. Na ta način obisk HIŠE CVETJA res ni bil drag in je bil dostopen vsakomur.

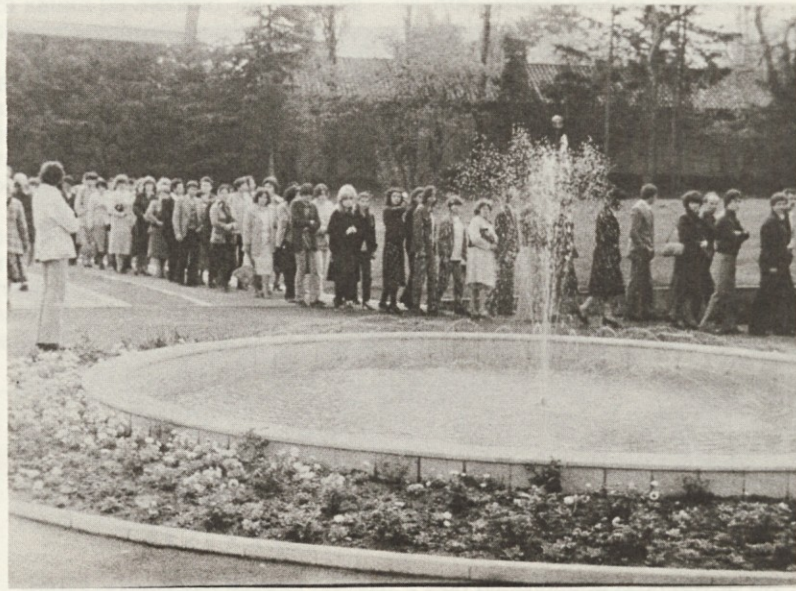
To priložnost je izkoristilo 570 Saturnužanov, nekateri tudi s svojimi najožjimi svojci.

Lepo vreme na dan odhoda iz Ljubljane je mnoge prevaralo z vtisom, kako lepo vreme bo šele v

Beogradu! Prišli smo kar poletno napravljeni na železniško postajo, kjer je bil zbor. Razpoloženje je bilo na pravi višini že pred odhodom vlaka s postaje. V oddelkih vagonov pa je bilo videti, kako se da preživeti deseturno vožnjo z vlakom. Nekateri so pot predremali ob uspavajočem enakomernem drdranju vagonov, drugi so od vagona do vagona preverjali prisotnost sodelavcev, tretji so kartali. Nekaj pa je bilo zelo žejnih in so vso pot

Čakali bomo kakšne tri ure in pol...

Sonce se je prebijalo skozi oblake.

Uživali smo vso lepoto narave Dedinja.

Hišo cvetja stražijo stražarji v paradnih uniformah.

prebivakirali v bifeju pa v prijetni družbi niso niti opazili ustavljanje vlaka v Vinkovcih, Rumi in drugih krajih.

Malce omoični zaradi spanca in utrujenosti smo prispeli v Beograd - točneje na topčidersko železniško postajo v neposredni bližini Dedinja. Polétno napravljene nas je neprijetno opozoril dež z vetrom in mrazom, češ kam hitite, saj je šele pomlad. Topčiderska postaja je tako blizu Dedinja, da se še zbuditi

in ogreti nismo utegnili, ko smo že čakali v vrsti. Prijazni šofer - popularni Kole, nas je razveselil s podatkom, da bomo čakali samo približno tri ure in pol, drugi, ki bodo prišli za nami, pa tudi do pet ur. Lepa spodbuda, ni kaj. Na vso srečo je kmalu prenehalo deževati in tudi sonce se je prebijalo skoz oblake.

Tako triurno čakanje na mestu le ni bilo preveč mučno. Ob čakanju smo videli prihajati druge skupine in ugotavljali, kako prav je imel naš

voznik Kole.

Končno se je vrsta le začela premikati, da smo vsaj malo razgibali kosti. Ob tem smo uživali vso lepoto narave Dedinja; za popestritev pa so skrbele živahne veverice. Omeniti velja, da celotni spomeniški kompleks Dedinje šele gradijo. Del gradnje smo videli med pomikanjem kolone proti Hiši cvetja, in dobili vtis o bodoči podobi spomeniškega kompleksa. Otrdeli zaradi mraza, čakanja in počasnega kora-

kanja smo le prispeli do cilja. HIŠA CVETJA. To je bilo res lepo delovno okolje za našega Tita in ni se čuditi, da si je ta kraj izbral za zadnje počivališče. HIŠO CVETJA stražijo stražarji v slovesni paradni opremi. Ob obhodu grobnice je verjetno vsakogar stisnilo pri srcu ob misli, mimo koga smo hodili. Vsekakor spomin nanj in njegova dela ne bo zamrl še v mnogih bodočih generacijah.

Nadaljevanje na 12. strani.

Nemo zro oči v beli marmor.

Preprost napis TITO...

Poslednji dom v cvetju.

Preprosto, mirno, veličastno.

Nadaljevanje z 11. strani.

Škoda, da smo bili preveč utrujeni, da bi si lahko ogledali zbirko štafetnih palic in drugih daril, posvečenih 25. maju, kakor se muzej tudi imenuje in je v neposredni bližini HIŠE CVETJA.

V programu je bil tudi turistični ogled Beograda. Vsekakor ima Beograd zares čudovito okolico, vodniki pa so nas z avtobusi popeljali na ogled Avale in Kalemegdana.

Brez dvoma je Avala odigrala veliko in pomembno vlogo v zgodovini Beograda - od vpadov Turkov pa do druge svetovne vojne. V čast bojevnikom vseh obdobij do vključno druge svetovne vojne je bil zgrajen čudovit spomenik iz črnega marmorja. Podporni stebri-narodne noše so delo našega znanega kiparja Meštroviča. Nedaleč vstran je tudi televizijski stolp, visok 200 m. Iz restavracije na višini 105 do

118 m je lep razgled na Beograd in okolico.

Ogled Beograda zahteva več časa kot pol dneva, bližal pa se je čas kosila v kongresnem centru SAVA, zgrajenem v pičlem letu dni s hotelom vred. Gostinci kongresnega centra so komaj postregli tako veliko gostov, kljub temu pa smo dobili na mizo kar tople jedi.

Dež pa je temeljito pral Beograd. Med vožnjo proti Kalemegdanu smo

nost je le naredila svoje, saj smo pot do Ljubljane večji del predremali.

Na tem izletu sem si pridobil nekaj izkušenj, ki bodo morda v pomoč drugim obiskovalcem:

- južnejša lega mesta Beograd ne zagotavlja že samo po sebi toplejše ali lepše vreme; o tem vas prepriča tudi hladna košava. Dežnik vsekakor ni odveč;
- izleta ne priporočam ljudem, ki imajo kakršnekoli težave s hojo.

Saturnužani se poklanjajo velikanu.

Še pogled na delovno mesto.

Nasvidenje.

Zadnji pogled.

zvedeli, da Beograjčani le cenijo severovzhodni veter - košavo, ki dodobra očisti Beograd slabega zraka in prahu. Med potjo do Kalemegdana smo videli stavbo CK KPJ, ZIS in druge zanimivosti. Dež je prenehal padati, kot da bi bil soorganizator izleta. V Kalemegdanu je več muzejev, med drugim tudi vojni muzej in muzej NOB z ekspozitami od 17. stoletja dalje.

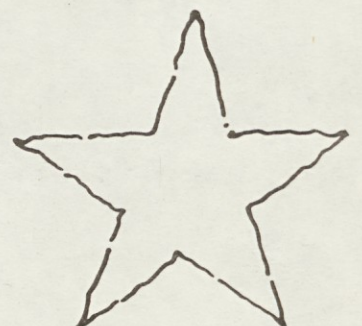
Z zgornjega platoja Kalemegdana, blizu spomenika zmagovalcu Beograda, se lepo vidi ustje reke Save ob izlivu v Donavo. Vode, da jo je komaj popiti! Po ogledu Kalemegdana smo še našli čas, da si je vsak po svoji želji ogledal Beograd. Mnogi smo šli na Terazije, trgovski poslovni center mesta.

Prijetno utrujeni smo okoli osme ure zvečer spet prispeli na topčidersko železniško postajo. Utruje-

Obutev naj bo raje udobnejša kot modernejša. Izlet je naporen.

Vsekakor pa sem prepričan, da je bil cilj - poklon spominu na predsednika Tita - vreden vsakega truda in da smo vsaj delno izpolnili našo moralno dolžnost do njegovega spomina.

inž. Zdravko Petrič

Nekaj misli ob nalogah za krepitev delovanja SLO in DS v Saturnusu

Razmišljanja o krepitvi splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite v Saturnusu je spodbudilo tudi ekspozicija člana predsedstva CK ZKJ armadnega generala Nikole Ljubičiča, na 17. sejki CK ZKJ februarja letos.

V tem sestavku bomo skušali v strnjeni obliki zajeti njegovo analizo z nakazanimi nalogami, istočasno pa le-te povezati s konkretnimi nalogami, ki smo jih preučevali in sprejeli na sestankih komitejev in odborov za SLO in DS.

Preden pa nadrobneje opišemo naloge in aktivnosti s področja SLO in DS, naj podčrtamo nekaj misli, ki jih je v svojem izvajanju poudaril armadni general Nikola Ljubičič. Ko je razvijal svoje ugotovitve, je med prvimi poudaril, da CK ZKJ prvič razpravlja o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti brez tovariša Tita, odličnega stratega NOB in revolucije ter hkrati pobudnika in ustvarjalca zasnov SLO in DS, ki so, trdno združene s pridobitvami narodnoosvobodilnega boja, že postale nedeljiva sestavina graditve socialistične samoupravne družbe neuvrščene Jugoslavije.

V nadaljevanju je armadni general Nikola Ljubičič orisal vojaško-politični položaj v svetu, ki v bližnji pretekli dobi ni prinesel nič kaj dobrega na mednarodnem prizorišču. Pojavljajo se izrazita poslabšanja v mednarodnih odnosih, predvsem med blokoma, ki se bojujeta za preostali in vplivna območja. Ta tekma ima za posledico nesluteno oboroževanje, združeno z ogromnimi izdatki, ki naj letos dosežejo 550 milijard dolarjev ali kar 1,5 milijarde na dan. Znano je, da je Evropa v središču pozornosti velikih sil. Zato smo se tudi mi znašli - zaradi geografske lega - v prostoru vojaško-političnih gibanj. To pa pomeni, da moramo ta gibanja skrbno spremljati in nenehno skrbeti za razvoj naše varnosti, obrambne politike, idejnopolitičnega in obrambno-zaščitnega organiziranja. Ocenil je, da utegnejo dogajanja v svetu in krepitev vojaškega dejavnika pripeljati do sprememb v razmerju sil, kar pa lahko postane velika nevarnost za svetovni mir. Jasno se kaže, da še obstajajo sile, ki težijo k osvajanju in zaslužjevanju drugih narodov ali držav ter uporabljajo v te namene vojno kot politično sredstvo za svoje osvajalne in prevladovalne cilje.

Da bi se taki interesi različnih dejavnikov prevladujočih sil v svetovnem prostoru zmanjšali, moramo z gibanjem neuvrščenosti doseči, da se manevrski prostor teh dejavnikov v svetu zmanjša. Ta cilj bomo dosegli le z doslednim zavzemanjem za izpolnjevanje dogovorov in nalog neuvrščenih ter v krepitvi enotnosti znotraj tega gibanja. Naša država in odgovorni dejavniki se zato zavzemajo za krepitev enotnosti in akcijske sposobnosti neuvrščenega gibanja kot

nenadomestljivega dejavnika v boju za mir in varnost v svetu. Zato se Jugoslavija kot neuvrščena država aktivno zavzema tudi za miroljubno reševanje sporov in spopadov med samimi neuvrščenimi.

Armadni general Nikola Ljubičič je med drugimi ugotovitvami podčrtal, da se je znatno izboljšalo usposabljanje delovnih ljudi, mladine in občanov, ki na različne načine pridobivajo potrebno znanje in spretnosti, ki bi bile nujne ob morebitni potrebi v SLO in DS ali pa tudi v akcijah ob elementarnih nesrečah. To se je že pokazalo, ko so nas prizadeli potresi, požari ali vodne ujme.

Poudaril je, da je ZK v zadnjih letih posvetila veliko pozornost usposabljanju našega gospodarstva za delo v izrednih razmerah ali v vojni. V ta namen imajo naše organizacije združenega dela, KS in družbenopolitične skupnosti že izdelane načrte za vojno proizvodnjo, delovanje v vojni, bilance potreb materiala, prevozov, prometa in drugih storitev, potrebnih v takih situacijah. Delovne organizacije te načrte med seboj usklajujejo v duhu samoupravnega dogovarjanja v skrbi, da bi v morebitnih izrednih razmerah lahko uresničevale naloge vojne proizvodnje, obrambe in zaščite.

Opazen premik je bil storjen tudi v organizaciji CZ, kjer so množičnost, kakovost in oblike urjenja dosegle lepe uspehe. Število pripadnikov CZ je že naraslo na 2,5 milijona, organizirani pa so v 66.000 enotah, katerih delo vodi okoli 14.000 štabov. Kljub velikim premikom v tej organizaciji pa jo je treba še naprej krepiti, da bi bila sposobna za sodelovanje z drugimi sestavinami SLO in DS.

11. kongres ZKJ je jasno opredelil naloge ZK in njenih članov v SLO in DS. Ocene kažejo, da se organizacije ZK zavedajo politične odgovornosti za stanje in pripravljenost splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. Da pa bi bilo spremljanje in ocenjevanje politično-varnostnega položaja organizirano na vseh ravneh - od tozdov, KS, družbenopolitičnih skupnosti do republike -, so ustanovljeni komiteji za SLO in DS, ki kot politično-operativna telesa lahko dajo izdatne spodbude za reševanje aktualnih zadev pri organiziranju SLO in DS ter tako pomagajo reševati vsa konkretna vprašanja obrambne politike naše samoupravne socialistične družbe. Preprečevati je treba vsakršno dejavnost, ki bi imela za cilj slabljenje družbeno-gospodarskega, obrambno-zaščitnega in političnega sistema, kar lahko negativno vpliva tudi na stabilizacijska gibanja.

Ko je armadni general Nikola Ljubičič govoril o spodbujanju podružbljanja obrambe, je ugotavljal, da smo v zadnjih dveh letih uspeli razviti podružbljanje obrambe in varnosti, pri čemer smo zlasti kre-

pili vlogo delovnih ljudi in občanov v tem sistemu. Navajal je del referata tovariša Tita, ki ga je podal na 11. kongresu, ko je dejal: »Delovni ljudje in občani - samoupravljalci - sami organizirajo svojo obrambo in zaščito v delovnih in družbenopolitičnih skupnostih, samo nujne skupne zadeve pa prenašajo na družbene, za to posebej organizirane institucije, kot so to jugoslovanska ljudska armada in varnostna služba. Tako v praksi zagotavljamo podružbljanje obrambnih funkcij, ki so v drugih sistemih odtujene od delovnega človeka. To je praktično uresničevanje marksistične zasno-ve oboroženega ljudstva.«

V zgoščeni obliki smo iz ekspozicije armadnega generala Nikole Ljubičiča skušali povzeti bistvene misli, ki nam bodo koristne iztočnice za načrtovanje in dopolnjevanje dela na tem področju, skladno z ugotovitvami komitejev in odborov za SLO in DS. Naše naloge - po ugotovitvah komitejev in odborov - naj bi bile predvsem:

- obrambni načrti, ki jih imajo delovne organizacije in tozdi, morajo biti vsebinsko tako zasnovani, da bodo organizacijsko, tehnično in družbenopolitično usklajeni z vojno-politično oceno za določene situacije. Ker se ocene lahko menjajo je treba obrambne načrte enkrat letno obvezno dopolnjevati;

- analizirati je treba morebitne ugotovljene napake v programih obrambnih načrtov in jih odstranjevati. Komiteji za SLO in DS morajo kot politično-operativna telesa tem zadevam posvetiti vso skrb ter jih reševati skupaj z odbori za SLO in DS ter drugimi dejavniki;

- ko je treba za določene naloge sestavin obrambnih priprav zagotavljati potrebna materialna oziroma finančna sredstva, morajo dejavniki samoupravnih organov, posebno pa odbori za SLO in DS po ustaljenih samoupravnih navadah o potrebah razpravljati in odločati v duhu stabilizacijskih stremeljenj;

- za ustrezno strokovno usposobljenost opravljanja nalog v vseh sestavinah obrambnih dejavnosti je potrebna načrtna skrb vseh delavcev v DO. Ta skrb mora biti stalna, sistematična in se mora voditi po dobro zasnovanih metodah;

- usposabljanje delavcev za obrambne namene pa je treba dopolnjevati poleg teoretičnega znanja še z vajami kot obliko praktičnega pouka. Take vaje naj bodo za vse sestavine obrambnih dejavnosti vsaj trikrat letno, ne računajoč skupnih vaj, ki jih bodo načrtovali v mestu, občini ali KS;

- civilni zaščiti kot važni sestavini delovanja v obrambnih načrtih, posebno pa dejavnosti, ki ima pomembno vlogo ob elementarnih nesrečah, je treba posvetiti vso pozornost. Ta se mora odražati:
 - a) v dobro izdelanih planih delovanja,
 - b) v ažuriranju zasedenosti vseh mest pripadnikov v organizaciji,
 - c) z vključevanjem večjega števila tovarišic med pripadnike CZ,
 - č) z izpopolnjevanjem in nabavo osnovne in osebne opreme pripadnikov CZ in
 - d) z ustreznim uskladiščenjem nabavljene opreme;

- družbeno samozaščito moramo razvijati v duhu načel, da smo vsi delavci resnični nosilci samozaščitnih dejavnosti, tako v DO, kakor v širši družbeni skupnosti, kjer živimo. Družbenopolitične organizacije, prav posebno še ZK, bodo morale močnejše in neposredneje vplivati na razvijanje zavesti in prepričanja delavcev, da je varstvo pridobitev revolucije, da je čuvanje družbenega premoženja, ki nam je dano v upravljanje, in odkrivanje vsakršnih negativnih pojavov stvar nas vseh in slehernega posameznika. V ta namen bomo poskrbeli za ustrezna dopolnilna predavanja pripadnikov NZ;

- poskrbeti moramo, da bomo z učinkovitim informiranjem prek tovarniškega glasila seznanjali sodelavce s problematiko, nalogami in dosežki vseh sestavin dejavnosti SLO in DS. Zato bomo skrbeli, da bomo v glasilu prisotni, aktualni, pa tudi kritični. Menimo, da bomo s takim delovanjem približali obrambne priprave delovnim ljudem in tudi s tem dosegli del njih podružbljanja.

Načrtujemo torej dovolj nalog in obveznosti, s katerimi menimo, da bomo vsebinsko dogradili naše obrambne priprave v duhu ugotovitev, ki jih je nakazal armadni general Nikola Ljubičič. Vendar nam mora biti že sedaj jasno, da bomo uspeh dosegli le, če se bomo nalog lotili vsi dejavniki - ob samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in komitejev do odborov za SLO in DS ter njihovih sestavin.

Jurij Vabšek

Visok krvni pritisk

Število ljudi s previsokim krvnim pritiskom naglo narašča po vsem svetu. Prizadeva petino človeštva, predvsem v razvitem delu sveta. V ambulantni medicini dela Saturnus vodimo evidenco o tem pojavu med delavci Saturnusa v sklopu periodičnih in sistematskih pregledov. Struktura delavcev s povišanim krvnim pritiskom pregledanih v letih od 1978 - 1980 je naslednja:

Tozdi Saturnusa	št. pregledanih	št. hipertnikov	% hipertnikov
Embalaža	648	133	20,5
Avtoprema	410	97	23,7
Skupne službe	168	41	24,4
Orodjarna in vzdrževanje	146	40	27,4
Skupaj	1372	311	22,7

Visokemu krvnemu pritisku bojuje sodoben način življenja, saj se hipertonijska, kot strokovno imenujemo zvečanje krvnega pritiska, uvršča med tiste bolezni, ki jih povzročata nezdrav način življenja, pri njihovem nastanku igrajo odločilno vlogo človekovo vedenje, njegove navade in vpliv življenjskega okolja. Za uspešen boj proti tej bolezni je zato v prvi vrsti potrebna splošna zdravstvena prosvetljenost. Boj proti hipertoniji je učinkovit le, če bolnik zavestno in aktivno sodeluje pri zdravljenju. V prvi vrsti mora namreč spremeniti svoje škodljive življenjske navade. Potrebni so:

- umirjeno delo,
- fizično delo na prostem,
- redna rekreacija,
- nadzor nad telesno težo,
- uživanje zdrave, pestre in čimmanj slane hrane, pri kateri se je treba izogibati visoko kaloričnih živil in živalskih maščob,
- opustitev kajenja in
- zmerno uživanje kave in alkohola.

Normalen pritisk je pritisk, ki ne povzroča bolezenskih sprememb. Med ljudmi vlada zmotno prepričanje, da je normalen krvni pritisk 100 + število let. Štiridesetletnikov pritisk naj bi bil torej 140, petdesetletnikov 150 itd. Preiskave zadnjih let so to prepričanje dokončno ovrgle. Za odraslega človeka srednjih let je najbolj idealen pritisk 120 / 80 mm Hg. Mejna vrednost, po kateri se že prične okvare, pa je 140 / 90.

Hipertonije so primarne in sekundarne. Sekundarne hipertonijske nastajajo kot posledica nekega znanega obolenja. Razdelimo jih v štiri skupine po povzročiteljih:

1. bolezn ledvic,
2. bolezn živčevja,
3. bolezn žlez z notranjim izločanjem in
4. bolezn srca in ožilja.

Primarna hipertonijska je najpogostejša, saj je je 90 odstotkov. Pri tej obliki ne moremo ugotoviti vzročnega obolenja, poznamo pa rizične faktorje, ki vplivajo na nastanek. Sem sodijo zlasti debelost, čezmerno kajenje, preveč alkohola in kave, premalo gibanja, poklicna preobremenitev, psihična napetost, skrb in konflikti, telesna neaktivnost, nezadosten počitek, neurejeno socialno okolje. Pomemben dejavnik

je tudi podedovano rodbinsko nagnjenje k visokemu pritisku, na katerega ne moremo vplivati.

Mnogi bolniki s hipertonijsko sploh nimajo subjektivnih težav. Drugi tožijo o glavobolih, omotičah, o zdražljivosti, nervoznosti, o šumenju v ušesih, o razbijanju srca, o hitri duševni in telesni utrujenosti. Kravivte, zlasti iz nosu, so lahko prvi znak bolezni.

V starosti se krvni pritisk zveča zaradi zmanjšanja elastičnosti aort in drugih odvodnic, ker poraste v njih upor. Zaradi še ne dognanih vzrokov pa se zgodi, da se začne ožiti že v mladosti. zvečan upor v žilah pa je vzrok, da mora srce črpati kri z vedno večjo silo. Čim večja je ovira, tem večja je sila, ki je potrebna za zadostno odvajanje krvi v tkiva in organe. Postopoma začne srce pešati, ker uspe premagovati upor v žilah le do neke meje in le za določen čas. Pri tem se poveča in pravimo, da je razširjeno. Zgodi se lahko, da srce premaguje naraščanje pritiska v žilah več let, ne da bi se človek tega zavedal, kajti motnje niso dovolj velike. Morda se pri večjih naporih le nekoliko zadira. Toda ko začne rezerve sile srca popuščati, začne upadati tudi bolnikova zmogljivost za delo. Ves čas trajanja visokega krvnega pritiska se v žilah odigravajo tudi bolezenske spremembe, ki so posledica delovanja visokega krvnega pritiska na notranjo plast žilne stene. V žile se začne odlagati razni presnovki, predvsem apnenec, maščobe in holesterol. Končna posledica tega odlaganja pa je zmanjšana prožnost žilnih sten, ki postanejo trše in se dodatno zožijo. Počasi se lahko tudi popolnoma zaprejo. Zapora žil v srcu povzroči tako imenovani srčni infarkt (kap), ki je lahko v trenutku smrti. Če se zapro žile v možganih, rečemo taki bolezenski sliki možganska kap, pri zapori žil na spodnjih okončinah govorimo o gangreni. Vsekakor gre v vseh primerih za odmrte tkiva, ki ga žile več ne prehranjajo.

Visok krvni pritisk sodi med bolezni, ki povzročajo tudi okvaro ledvic, saj sta obe ledvici povezani z vzdrževanjem normalnega krvnega pritiska, lahko pa sta tudi vzrok zvišanega pritiska. Govorimo o hipertonični bolezni ledvic, ki je posledica dolgotrajnega zvišanega pritiska, po drugi strani pa pri 80 odstotkih bolnikov z napredujočim pešanjem ledvičnega delovanja opazimo višanje krvnega pritiska.

Nevrološke komplikacije pri bolnikih z zvišanim krvnim pritiskom, se kažejo najprej z glavoboli, omotičami in vrtoglavicami. Glavobol ima pogosto sedež v zatilju in se pojavi že pri jutranjem prebujanju. Bolnik toži o občutku toplote v obrazu, v

ušesih mu šumi, moti ga hitrejša bitje srca. V sebi čuti nemir in tesnobo. Težko zaspi, spanje je nemirno in kratko. Vse njegovo delovanje preveva nekakšen pesimizem.

Merjenje krvnega pritiska.

Krvni pritisk merimo s sfingomanometrom, ki je merilec za preprosto metodo merjenja pritiska zunaj žile. Vse oblike merjenja so teoretično enake. Za domačo rabo pa so se uveljavili sfingomanometri, ki imajo namesto merilne cevke merilno uro. Precej je namreč ljudi, ki so si takšne merilce nabavili in svoj pritisk nadzorujejo sami. Merjenja pritiska se ni težko naučiti, zato lahko laiki, če so natančni, merjenje primerno opravijo. Pomembno je, da pritisk merimo vedno v enakih pogojih-leže ali sede, umirjeni z aparatom v višini srca. Za meritve je najbolje, da jih ponavljamo vedno ob istem času.

Zdravljenje

Izredno pomembno je zgodnje odkrivanje hipertonijske, da bi lahko čimprej in pravočasno pričeli z zdravljenjem in da bi čimlažje in čimhitreje znižali krvni pritisk na normalo. Uspeh zdravljenja je odvisen predvsem od bolnikovega sodelovanja, saj gre za izrazito dolgotrajno zdravljenje. Ne smemo redno jemati zdravil, predvsem je treba dosledno spremeniti napačni način življenja, kar pa ni lahko. Bolnik si mora urediti življenje tako, da ni izpostavljen vznemirjanju, naglici in konfliktnim situacijam. Bolniškemu dopustu se raje izognemo. V poštev pride le pri bolnikih s trdovratnim pritiskom, na katerega težko vplivamo. Hipertonik naj raje dela, vendar rabi na delovnem mestu red, izogiba naj se pogostim spremembam delovnega časa, prav tako menjanju delovnega mesta. Nadurno delo in delo po normi hipertoničniku nikakor ne koristi. Koristno pa je zmerno fizično delo. Proti utrujenosti naj se ne bojuje, marveč naj si ob pravem času privoščijo počitek. Če je le mogoče, naj gre hipertoničnik na dopust dvakrat letno, toda obmorska vročina julija in avgusta zanj ni primerna. Majhnim življenjskim radostim se bo kronični bolnik težko odrekel. Kave mu zato ne prepovedujemo, vendar naj jo uživa v zmernih količinah, najraje zjutraj, odsvetujemo pa jo zvečer. Zmerne količine alkohola niso škodljive, stopnjujejo pa pomirjevalni učinek zdravil. Kajenje je rizični dejavnik za nastanek arterioskleroze, zato bi se ga moral odpovedati vsak bolnik.

Ne prepovedujemo športnih dejavnosti. Pomanjkanje fizičnega treninga lahko celo igra važno vlogo pri nastanku primarne hipertonijske. Trajen fizičen trening znižuje krvni pritisk, pomenben pa je tudi njegov rehabilitacijski pomen. Pametno uravnavan fizični trening je koristen za vse bolnike s krvnim pritiskom do višine med 180 in 200 / 120 mm Hg. V poštev pridejo naslednji športi: plavanje, golf, sprehodi, smučarski tek, tek na dolge proge, kolesarjenje, veslanje, nogomet, rokomet, morda tudi orodna telovadba. Za tiste, ki pa niso ravno športniki, je priporočljiva

hoja, pri kateri spreminjamo hitrost. Pravilni učinek telesne aktivnosti na srčno-žilni sistem se pokaže prav v tem, da sčasoma opazamo pri enako težki obremenitvi manjši porast števila srčnih utripov, pa tudi manjše zvišanje krvnega pritiska. Že po 14 dneh redne hoje bo srce pričelo varčneje delovati. Odločno pa svarimo pred vsako tekmovalno obliko športa.

Hipertonik mora vsekakor nadzorovati svojo telesno težo in paziti na kaloričnost prehrane. Poleg tega, da se mora zavedati kalorij, ki jih zaužije, je pri hipertoničniku dieti na prvem mestu skrb za čim bolj neslano hrano. S strogo omejitvijo soli lahko dosežemo znatno znižanje krvnega pritiska pri 30 do 40 odstotkih hipertoničnikov. Vendar vsebuje takšna dieta manj kot gram soli dnevno in je za večino ljudi neznesna, če se je morajo držati dlje časa. Zato je bolje predpisati dieto s 3 do 4 grame soli na dan in z dodatkom zdravila, ki pospešuje izločanje soli iz telesa. Neokusnost hrane si lahko popravljamo z najrazličnejšimi začimbami. V običajnih dnevnih obrokih je kar 10 - 14 gramov soli. Kaže, da je pomembna koncentracija soli v sami steni arterije, kar vpliva na prožnost žilne stene. Znano je namreč, da skupine ljudi, ki soli sploh ne poznajo, domala ne zbolevajo za primarno obliko hipertonijske. Glede načina prehrane nasploh priporočamo, naj bo hrana zdrava, jedilniki mešani in pestri s čimmanjšimi količinami maščob, ki pa naj bodo v obliki olja.

Tudi pretirano jemanje tablet proti bolečinam lahko povzroči hude posledice na ledvicah, te pa spet sprožijo novo nevarnost za pritisk. Če mora bolnik jemati več vrst različnih zdravil, naj se vedno posvetuje z zdravnikom. Medsebojni kemični učinek zdravil je lahko namreč tak, da čezmerno zvišuje krvni pritisk. Kontracepcijske tablete so hormonske, zato tudi te zvišujejo krvni pritisk in ga mora zdravnik nadzirati, v težjih primerih pa lahko celo odsvetuje uporabo tega načina preprečevanja nosečnosti.

Bolnik se bo moral zavedati, da bo moral poslej redno jemati zdravila in da pomeni to jemanje znaten poseg v njegovo življenje. Isto velja tudi za tako imenovane splošne ukrepe, ki smo jih že omenili. Zavedati se bo tudi moral, da ima večina zdravil, ki jih uporabljamo pri zdravljenju hipertonijske, stranske učinke, večinoma lažje in prehodne. Ta bolezen je izrazita zdravstvena težava, pri kateri je največji delež za ozdravitev v bolnikovih rokah: v njegovi zavesti, da mora sam nadzorovati svoj pritisk, predvsem pa se dosledno ravnati po navodilih.

Po strokovni literaturi pripravila v. med. sestra Alenka Savič

Nizek krvni pritisk

Skoraj nepregledno razvejano ožilje človeškega telesa nudi krvi, ki mora krožiti tudi po vedno tanjših žilicah, znaten odpor. Ko se srce skrči in potisne kri v veliko žilo odvodnico, doseže krvni pritisk majhen vrh (zgornji krvni pritisk), ko se srce sprosti in razširi, sledi majhen padec (spodnji krvni pritisk). Črpalni utripi srca se širijo kot valovanje po ožilju. Normalen je krvni pritisk do 140 / 90. Minimalni krvni pritisk pri osebah v starosti od 20 - 39 let je 100 / 55, pri osebah, starih nad 40 let, pa 110 / 60. Vendar velja poudariti, da ima veliko ljudi krvni pritisk pod spodnjo mejo normalne vrednosti, pa pri tem nimajo nobenih bolezenskih znakov in subjektivnih težav.

Krvni pritisk je v glavnem odvisen od dveh količin: od količine krvi, ki jo srce iztisne v žile odvodnice, in od upora ožilja zoper pretok krvi. Obe ti količini pa sta odvisni od številnih uravnalnih sistemov v telesu. Pri uravnavanju krvnega pritiska je pomembno, koliko krvi je v posameznih delih telesa. V žilah odvodnicah je visok krvni pritisk, v žilah dovodnicah pa nizek. Ko naglo vstanemo, se kar četrt do pol litra krvi preljuje iz področij, kjer je visok krvni pritisk, v področja, kjer je nizek. Človek, ki ima normalen krvni pritisk, to naglo uravna. Pri ljudeh, ki imajo nizek krvni pritisk in slabše uravnavanje krvnega tlaka, pa se pri naglem vstajanju preljuje dvakrat več krvi v področje, kjer vlada nizek krvni pritisk kot pri ljudeh z normalno regulacijo. Posledica tega je slabša prekrvavljenost možgan, ki jo občutimo kot starnitev pred očmi, šumenje v ušesih in občutek praznine v glavi. Zazdi se, da se tla spodemikajo, plešejo predmeti in človeka obdaja neka čudna slabost. Utegne se zgoditi, da se mu docela stemni in se zruši na tla. Prva pomoč v takih primerih je, da na tleh ležečemu dvignemo noge visoko v zrak. S tem bo v srce priteklo dovolj krvi, ki jo bo poglano v možgane. V kratkem času bo omedleli zopet na nogah.

Ko pade krvni pritisk, se vzburijo vsi sistemi za njegovo uravnavanje. Rezultat tega splošnega alarma pa je vzdraženje vegetativnega živčnega sistema. Zato se pospeši delovanje srca in stisnejo drobne žilice, oboje pa povzroči, da se prenizek krvni pritisk spet uravna. Toda tudi vzdraženje vegetativnega živčnega sistema utegne imeti nekatere neprijetne posledice. Čim pogostejše in trajnejše je to vzdraženje, več jih je. Med njimi so najpogostnejše razbijanje srca ali zbadanje pri srcu, občutek napetosti in nemira, znojenje in podobno.

Ti procesi so verjetno vsaj delni vzrok težav pri ljudeh, ki imajo stalno nizek krvni pritisk, skupaj z osnovnim vzrokom - slabšo prekrvavljenostjo možgan. Statistike kažejo, da ima približno 10 % ljudi nizek krvni pritisk. Mučijo jih mnoge nevšečnosti. Zjutraj le s težavo vstanejo in komaj odstavajo na delo. Dokler ne »pridejo k sebi«, so razdražljivi, zaspani in zlovoljno boljčijo predse, njihova sposobnost koncentracije in zapornitve je maj-

hna. Ljudje z nizkim pritiskom pa nimajo težav le zjutraj. Mnogi od njih so tudi čez dan zaspani, počutijo se utrujeno, so nerazpoloženi in potrti, delo jih utruja in izčrpa, počasi mislijo in hitro pozabljajo ter niso zbrani. Marsikdo toži, da ga zbada pri srcu, da ima mrzle roke ali noge ter občutek mravljinčavosti in otrplost v njih. Pogosto jih boli glava in se pritožujejo zaradi vrto-glavice. Te težave se praviloma povečajo v toplih in soparnih dneh na močnem soncu, zlasti pa ob spremembi vremena.

Zelo podobne ali celo enake težave pa imajo ljudje z normalnim krvnim pritiskom, a z različnimi nevrotičnimi motnjami, zato je treba biti pri presoji takih težav zelo previden.

Zdravljenje

Za uravnavanje nizkega krvnega pritiska je najboljšje in najprepro-

stejše sredstvo stalna telesna aktivnost. Dotok krvi v srce - kar ima pri uravnavanju pritiska precejšen pomen - pospeši prav vsestranska aktivnost mišičja. Toda pri nekaterih ljudeh ne zaleže ali vsaj ne dovolj. Pri takih se je treba zateči tudi k zdravilom. Ugodno vplivajo na počutje tudi razni napitki, kot so prava kava, lipov čaj. Prava kava (kofein) ima kratkotrajen učinek in je ne moremo priporočati kot ustrezno sredstvo. Zdravila zoper nizek krvni pritisk so sicer učinkovita, vendar po daljšem jemanju ne učinkujejo več tako dobro, ker se začne telo »braniti« proti njihovemu delovanju. V zadnjih letih so na razpolago zdravila, v katerih so zdravilne snovi iz rženih rožičkov. Ta so uspešnejša. Uporabljajo se tudi za zdravljenje migrenskih glavobolov in drugih motenj. Mnogim ljudem se nevšečnosti bistveno omilijo, ko se jim uravnovesi krvni pritisk.

Po strokovni literaturi pripravila višja med. sestra Alenka Savič

»Tujci« v počitniškem domu v Kranjski gori

Najprej želim povedati, da s tem pisanjem ne želim nobenih polemik, ampak le nanizati nekaj dejstev v premislek predvsem tistim, ki skrbijo za našo počitniško dejavnost.

Gre za počitniški dom v Kranjski gori. Vse je lepo in prav, čudovita lega, čist zrak, skratka prijeten kotiček za letni dopust ali samo za konec tedna, bodisi poleti, pozimi, kadarkoli. Vrsto let ga obiskujejo ljubitelji narave, vendar se v zadnjem času vračajo vanj čedalje manj navdušeni, lahko bi rekli kar z nekim zadržkom. Seveda ne gre stvari posploševati, vendar bi le težko našli družbo ali skupino, ki bi odhajala brez kančka grenkega priokusa.

Priložnostni, osamljeni obiskovalec, zanimivo, odnese iz doma najlepše vtise! Vse se mu je smejalo, klanjalo. Komaj čaka, da bo spet prišel v to deželo smehljaja. Toda kakšna razlika, ko se taisti človek slučajno znajde v domu, kadar je polno zaseden. Takrat vlada namreč v njem drugačen režim, ki je še najbližji absolutizmu. Vse je podrejeno naši upravnici, od 9. do 19. ure: urnik, prehrana, pijača, televizija, osebje... Občutek domačnosti izgine s prvim ukorom zaradi popravila slike na televizorju ali zaradi zamude na kosilo, večerjo. Kozarček po kosilu - kje pa! Šele ko bo zadnji pojedel in po kavici... Skratka: tujec v domu.

Vsako delo zahteva neke sposobnosti, pa veselje. V tem primeru je zaželeno vsaj delno poznavanje gostinske etike, katere osnova je prijaznost, pristna, ne igrana. Temu pogoju ni zadoščeno le poznavanje ljudi, katerim se spleča nasmihati, to bi moralo biti spontano, da bi sleherni gost imel vtis domačnosti in se z veseljem vračal v dom.

Veliko je bilo že o tem govorjenja, aktualno pa spet postane po nekem neprijetnem dogodku (silvestrska večerja, ogrevanje); potem se

vse utiša, pozabi. In tako iz leta v leto. Človek se vpraša, zakaj tako, kdo daje nekemu pravico za tako ravnanje? Ali res ni nikomur mar počutje gostov v počitniškem domu? Saj je vendar naš in smo torej tudi na oddihu sodelavci, prijatelji. Res, da je za upravnico to njena služba, toda tudi mi se v tovarni med delom moramo sporazumevati čimbolj človeško, s toplo, prijazno besedostropno, če se le da.

Mogoče tiči vzrok kje drugje. Lahko je vmes nezadovoljstvo z delovnim okoljem, neprilagojenost... Nikakor pa se človek ne more znebiti pomisleka, kako in od kod slaba volja upravnice, ki tudi v najboljši sezoni opravi svoje letno delo v skoraj 400 urah manj kot drugi člani naše DO; da ne omenjam zgodnjega vstajanja in tekanja za avtobusi večine od nas. Res traja naš delovnik le 8 ur, toda 12 mesecev v domu pa 10 ur, toda ne gre pozabiti, da le 6 mesecev, in to ne prenapornega dela. Težko bi našli nekoga, ki ne bi bil vesel take službe. Bližina doma, pol leta, samo včasih, malo prezračevanja prostorov, vsakodnevni sprehod, pa plača za celo leto, pa nobenega predstojnika; no, malo nabave in administracije in strpnosti v mesecih, ko pridejo gostje.

Težko je razumeti, da sta navkljub vsemu le prisotna slaba volja in prisiljena, igrana prijaznost naše upravnice, kar je tudi vzrok za čedalje večje število gostov, ki odhajajo razočarani, nezadovoljni.

Mnogi obiskovalci doma se bodo, upam, z mojim pisanjem strinjali, zagovorniki nasprotnega stališča pa naj se za primerjavo spomnijo velike večine naših sodelavk, ki delajo za stroji, v ropotu, v monotoniji, dan za dnem, leto za letom, da, desetletja. Če so včasih nezadovoljne, to tudi pokažejo, a če so vesele, se tudi zasmejejo, in to prešerno, iz srca.

Vito Poljanec

REFERENDUM USPEL V SKLADU S PRIČAKOVANJI.

V četrtek, 16. aprila 1981 smo na referendumu glasovali o sprejetju samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih ter reševanju stanovanjskih potreb delavcev tozd in dsss v sestavi DO Saturnus ter temeljev plana za naslednje srednje-ročno obdobje.

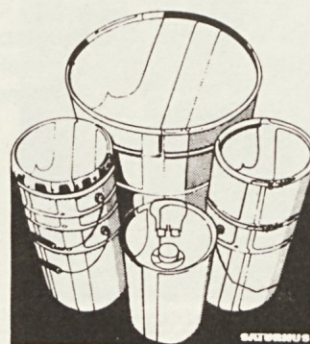
Glasovanje v posameznih temeljnih organizacijah oz. delovni skupnosti je potekalo takole:

REZULTATI REFERENDUMA ZA SPREJEM SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O OSNOVAH IN MERILIH TER REŠEVANJU STANOVANJSKIH POTREB.

	TOZD	TOZD	TOZD	DSSS
	EM	AO	O-V	
ŠTEVILO UPRAVIČENCEV	769	559	210	209
ŠTEVILO GLASOVALCEV	732	489	186	199
%	95,0%	87,0%	88,6%	95,2%
GLASOVALI ZA SPREJEM	610	393	143	171
%	79,3%	70,3%	68,0%	81,8%
GLASOVALI PROTI SPREJEMU	92	59	33	11
NEVELJAVNE GLASOVNICE	13	37	10	17

REZULTATI REFERENDUMA ZA SPREJEM TEMELJEV PLANA ZA OBDOBJE 1981 - 1985.

	TOZD	TOZD	TOZD
	EM	AO	O-V
ŠTEVILO UPRAVIČENCEV	769	559	210
ŠTEVILO GLASOVALCEV	732	489	186
%	95,0%	87,0%	88,6%
GLASOVALI ZA SPREJEM	620	388	146
%	80,6%	69,4%	69,5%
GLASOVALI PROTI SPREJ	83	70	28
NEVELJAVNE GLASOVNICE	29	31	12

MINIPIKRET

Marta Kovač (31), diplomirana inženirka kemije, dela v Saturnusu šesto leto. Je vodja kontrole v tozdu Tovarna embalaže.

Ali bi lahko povedali kaj več o kontroli v tozdu Tovarna embalaže?

Najprej bi omenila, da imamo vhodno in medfazno kontrolo. Vhodna kontrola preverja kakovost surovin, ki prispejo v naš tozdz za potrebe tekoče proizvodnje. Pripomnila bi pa, da dela vhodna kontrola tudi na področju razvoja, saj vedno znova preizkušamo nove materiale, trenutno lake in tesnilne mase za izdelavo pokrovčkov za konzerviranje otroške hrane. Preizkušamo tudi barve in počasi barve domačih proizvajalcev izpodrivajo barve inozemskih dobaviteljev. Tako smo glede na stabilizacijski program delno nadomestili tudi lepilne trakove tujih dobaviteljev z lepilnimi trakovi celjske tovarne Aero pri izdelavi napisnih ploščic. Medfazna kontrola pa preverja kvaliteto naših izdelkov med samim proizvodnim postopkom. Tu je treba predvsem povedati,

da se izmet ne povečuje, celo manj ga je - to pa predvsem zaradi večje pazljivosti delavcev: vedno skrbneje ravnaajo z belo pločevino, ki je vsa uvožena. Učinkovitost medfazne kontrole se najbolj odraža pri številu reklamacij - preteklo leto ni bilo nobene večje reklamacije. Eno najbolj zahtevnih področij je prav gotovo proizvodnja konzervnih doz, kjer je bilo minimalno število reklamacij. To dokazuje, da je tudi medfazna kontrola vestno opravljala svoje delo.

Kako rešujete reklamacije?

Imamo dve vrsti reklamacij; v prvem primeru reklamira Saturnus blago neustrezne kakovosti dobaviteljem, v drugem primeru pa naši kupci reklamirajo neustrezno kakovost naših izdelkov. V obeh primerih se trudimo, da rešimo reklamacijo prijateljsko. Če reklamiramo mi, skušamo material neustrezne kakovosti uporabiti za drugi namen, kot je bilo blago prvotno naročeno. Če pa kupci reklamirajo neustrezno kvaliteto naših izdelkov, rešujemo reklamacijo tako, da nimajo niti kupci niti mi večjih izgub - na primer nek izdelek lahko porabijo prej, kakor je zanj določen rok uporabe.

Kljub zahtevnim delom in nalogam v Saturnusu in družini pa še vedno igrate badminton, članica reprezentance ste že od leta 1968. Ali bi lahko povedali kaj o vaših športnih začetkih in uspehih?

Badminton sem začela igrati pred dvajsetimi leti v pionirski šoli, v badmintonskem klubu Olimpija. V ta šport sem vložila veliko prostega časa in truda. Še kot mladinka sem imela mladinski in članski republiški naslov prvakinja v konkurenci žensk posamezno. Že leta 1968 sem nastopila kot državna prvakinja na evropskem članskem prvenstvu in od takrat naprej tudi na skoraj vseh evropskih prvenstvih vse do lani. Največji

uspeh v mednarodni konkurenci sem dosegla leta 1974 na evropskem prvenstvu, in sicer peto mesto v konkurenci ženskih dvojic. Na več tekmovanjih pa sem zasedla vidna mesta, predvsem v igri dvojic. Udeležila sem se tudi prvega svetovnega prvenstva na Švedskem leta 1976. Vsa ta leta sem tekmovala v vseh treh disciplinah - ženske posamezno, ženske dvojice, mešane dvojice - in osvojila več državnih naslovov.

Ali lahko poveste kaj več o badmintonu?

Ta šport pri nas ni najbolj razširjen, je pa med najbolj popularnimi športi v Indoneziji, Maleziji, skratka na Daljnem vzhodu, kjer lahko po popularnosti badminton primerjamo z nogometom pri nas. Od tam prihajajo tudi najboljši igralci badmintona. V Evropi veliko igrajo badminton predvsem na Danskem, v Angliji in na Švedskem. Pri nas imamo v zadnjem času veliko propagandnih nastopov, da bi se čimveč ljudi seznanilo s tem športom. Badminton je precej zahteven šport; po statistikah ruskih strokovnjakov je v športu zelo visoko uvrščen, saj zahteva veliko telesne kondicije, istočasno pa človeka tudi miselno aktivira, potrebni so hitri refleksi. Za dobre rezultate je treba veliko vaditi, potrebna je dokajšnja kakovost udarca, da peresno lahko žogico usmeriš na željeno mesto na igrišču.

Verjetno vam torej ne ostaja veliko prostega časa?

Prostega časa nimam. Sem članica BK Partizan - Ježica, ki je tudi ekipni prvak SRS in treniram najmanj dvakrat tedensko, konec tedna pa so skoraj vedno tekmovalja.

Mala Katja pa že pobira mami žogice in drži v roki lopar, čeprav ga sedaj še vleče po tleh.

Anamarija Plesničar

pripadal tudi pokal za prvo mesto v skupni uvrstitvi. Vsi ti pokali so osvojeni v trajno last. Prejeli pa smo še prehodni pokal kot zmagovalci v skupni uvrstitvi.

Letošnji rezultati so plod nepretrganega 30-letnega dela smučarske sekcije in torej ni nobeno naključje, da je Saturnus ob obletnicah (30 let smučarske sekcije, 15 let smučarskih tečajev in 60 let delovne organizacije) osvojil vse te pokale, ki so zato še bolj dragoceni.

Prvič v zgodovini smučarske sekcije je imela naša delovna organizacija tekmovalce v vseh kategorijah in s tem možnost za poseganje po najvišjih odličjih v občini. Kot ekipni prvaki občine v skupni uvrstitvi smo dobili tudi pravico do nastopa v mestnem merilu.

MOŠKI

D kategorija - nad 45 let

10. Miloš Podboj
14. Janez Medič
17. Franc Marguč
19. Janez Smrajc
23. Andrej Škrjanc

C kategorija - od 35 do 45 let

2. Vito Poljanc
4. Edo Lampič
26. Avgust Snój

B kategorija - od 25 do 35 let

5. Martin Kreč
10. Marjan Susman
12. Vojko Fattori
13. Milan Gruđen
22. Janez Žabjek
31. Dušan Wertl
49. Stane Studen

A kategorija - do 25 let

17. Igor Dobrilovič
26. Jure Vrhovnik
32. Borut Blatnik
45. Jože Svöljšak

Diskvalifikacija

Sašo Kralj
Matjaž Petelin

ŽENSKÉ

C kategorija - nad 35 let

1. Nuša Sovinc
14. Marija Brezovnik

B kategorija - od 25 do 35 let

9. Etelka Čečelič

A kategorija - do 25 let

7. Mirjam Budič

EKIPNO ŽENSKÉ

1. Saturnus
2. Emona - SOZD
3. Komunalno podjetje

EKIPNO MOŠKI

1. Saturnus
2. Emona
3. Notranjci

EKIPNO ŽENSKÉ IN MOŠKI

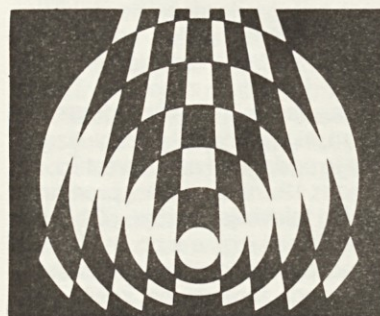
1. Saturnus
2. Emona
3. SCT

Saturnužana prejela priznanje

OK SZDL Ljubljana Moste-Polje je dodelila srebrno priznanje Osvojitelne fronte slovenskega naroda za leto 1981 Janezu Jančarju.

Raziskovalna skupnost občine Ljubljana Moste-Polje je podelila priznanje Inovator 1980 Emilu Kurentu za konstrukcijo pločevinke z višjo stopnjo hermetičnosti.

REZULTATI OBČINSKEGA TEKMOVANJA V VELESALOMU

Občinskega veleslaloma konec februarja se je udeležilo 25 tekmovalcev - članov DO Saturnus. Vsi so se trudili za kar najboljšo uvrstitev in to jim je tudi uspelo. To dokazujejo tudi razstavljeni pokali.

Ženske so prejele pokal kot najboljša ženska ekipa v občini za leto 1981. Prav tako so osvojili pokal moški kot najboljša moška ekipa, tako da je Saturnusu po seštevku rezultatov ženske in moške ekipe

Smučarji smo praznovali

V februarju smo smučarji Saturnusa praznovali 30-letnico uspešnega delovanja naše smučarske sekcije. Za ta redek jubilej z gotovostjo lahko trdimo, da je edini v Ljubljani, smo pripravili več prireditev.

16. februarja smo imeli slavnostno sejo, na katero smo poleg Saturnužanov povabili tudi nekdanje smučarje in sodelavce, ki so se skoraj vsi odzvali vabilu. Slavnostni govor je imel prvi vodja sekcije Viktor Jarc. Opisal je delo in razvoj sekcije od nastanka do danes. 39 zaslužnim članom smučarske sekcije so bila podeljena priznanja. Za sodelovanje in pomoč pa so prejeli priznanje IO konference sindikata Saturnus, SK Krim Ljubljana in SK Logatec. Naš sodelavec Zvone Požgaj pa nam je zavrtil nekaj filmov, ki jih je posnel na prejšnjih tekmovanjih.

Po končani seji je Janez Smrajc v avli pred konstrukcijo orodjarne odprl razstavo. Poleg slik in rezultatov je obsegala pregled aktivnosti sekcije, osvojene pokale in priznanja. Prikazali smo tudi medalje in značke, ki smo jih sami izdelali. Za ta jubilej smo izdelali spominsko značko in nalepko, osnutek je izdelal Janez Ošaben.

Sklepna prireditev pa je bila 29. prvenstvo Saturnusa v veleslalomu dne 28. 2. v Kranjski gori. Da bi bilo tekmovanje čim bolj množično, smo povabili poleg Saturnužanov še njihove otroke in nekdanje smučarje Saturnusa. Odziv je bil velik. Prijavljenih je bilo prek 150 tekmovalcev v vseh kategorijah. Organizirali smo tudi avtobusni prevoz.

V soboto je ob izredno lepem vremenu štartalo 41 otrok, 9 gostov in 80 Saturnužanov.

Proga je bila postavljena v Brsni. Sneg je bil zmrznjen, tako da so imeli tudi tekmovalci z visokimi štartnimi števkami idealne možnosti za tekmovanje. Proga je postavila in merila ekipa SK Krim. Razglasitev rezultatov je bila pred našim domom. Prvaki so prejeli prehodne pokale, prvi trije v vsaki kategoriji medalje, četrto in peto uvrščeni pa diplome. Martin Kreč je pokal prejel v trajno last, ker ga je osvojil že tretjič zapored. Med ekipami tozdov je bila najhitrejša Embalaža v sestavi Fattori, Gruden in Poljanec ter prejela prehodni pokal.

Vsak tekmovalec je prejel praktično darilo. Vsa darila so bila izžrebana po dvojnem sistemu. Največ sreče pri žrebu sta imela Vlado Kobilica in Slavko Žugič, ki sta prejela smuči. Vse nagrade pa je zbrala nekdanja smučarka Vera Kosec. Za njen trud se ji najlepše zahvaljujemo.

REZULTATI

Mlajše pionirke:

1. URŠA ČAKŠ	50,18
2. JANJA ŽEJN	51,37
3. MATEJA LIKOVIČ	53,58
4. SABINA JERMAN	1:15,22

Mlajši pionirji:

1. SANDI BREZOVNIK	45,19
2. TOMO PAVLIČ	47,37
3. TADEJ VOKAČ	47,82
4. ZVONKO POŽGAJ	49,42
5. ALEN KOBILICA	53,92

Starejše pionirke:

1. SABINA SOVINC	52,11
2. KARMEN MARGUČ	52,58
3. ALENKA PAJNIČ	56,01
4. MATEJA BRUMAT	58,90
5. HELENA MAZNIK	1:03,41

Starejši pionirji:

1. MATJAŽ LJUBELJŠEK	43,86
2. MARKO KRALJ	47,23
3. MATJAŽ ŠTEBLAJ	50,61
4. KLEMEN PRAŠNIKAR	52,50
5. UROŠ SNOJ	54,32

Gostje - nekdanji smučarji Saturnusa:

1. JOŽE PLEŠNAR	44,42
2. MATIJA RADELJ	46,90
3. ERFINIJ CUDAR	50,25
4. JANEZ CURK	52,57
5. VINKO KRANJC	55,48

Ženske:

1. MIRJAM BUDIČ	55,37
2. MARIJA BREZOVNIK	58,39
3. ETELKA ČEČELIČ	1:05,71
4. NUŠA SOVINC	1:13,98
5. FANI JALEN	1:23,38

Člani nad 45 let:

1. MILOŠ PODBOJ	55,12
2. JANEZ MEDIČ	57,89
3. ANDREJ ŠKRJANC	1:00,03
4. TONE KUNŠIČ	1:04,45
5. JANEZ SMRAJC	1:10,82

Člani od 35 - 45 let:

1. EDO LAMPIČ	43,60
2. VITO POLJANEC	45,61
3. SAŠO KRALJ	45,92
4. MITJA LJUBELJŠEK	46,28
5. TONE PAVLIČ	49,83

Člani do 35 let:

1. MARTIN KREČ	42,45
2. VOJKO FATTORI	42,89
3. MILAN GRUDEN	43,00
4. IGOR DOBRILLOVIČ	45,78
5. JURE VRHOVNIK	45,81

Ekipa:

1. EMBALAŽA	2:11,50
Fattori, Gruden, Poljanec	
2. ORODJARNA	2:11,97
Kreč, Lampič, Kralj	
3. AVTOOPREMA	2:17,87
Dobrilovič, Vrhovnik, Ljubeljšek	
3. DELOVNA SKUPNOST	2:45,94
Prašnikar, Budič, Medič	

Jože Kralj

KADROVSKE NOVICE

DELOVNO RAZMERJE SO PREKINILI

Marec

Gordana Bogič	AO
Zorka Janković	AO
Zvonimir Pečarič	EM
Vukica Milivojevič	EM
Ranko Erceg	AO
Milislav Mikič	EM
Stane Kosec	EM - upokojen
Marija Adamlje	EM - upokojena
Karolina Kastelic	EM - upokojena
Bojan Štatalo	AO

SEZNAM NOVOSPREJETIH DELAVCEV

Marec

Vilko Zajec	EM
Martina Špehar	DSSS - pripravnik
Branko Zupan	EM
Vinko Modemdorfer	EM
Olga Pestotnik	EM

Kadrovska služba

Glas Saturnusa izdaja DO Saturnus, 61000 Ljubljana, Ob železnici 16, telefon 44-466

Uredniški odbor: Marjan Dobrilovič, Bogomir Jeklič, Boris Jenko, Franc Lubi, Adolf Majnik, Edo Martinčič, Zdravko Petrič, Ksenija Prinčič, Dragica Zupančič.

Tisk: Saturnus; oddelek tiska na papir. Po mnenju Sekretariata za informacije IS Skupščine SR Slovenije, št. 412-1/72 z dne 8. 9. 1975, je glasilo oproščeno temeljnega davka na promet.

To številko je pripravila in urenila propagandna služba v sodelovanju s tov. Stankom Peterco in tov. Ana Marijo Plesničar.

Glavni urednik:
Roman Kokalj

Tehnični urednik:
Ivo Frbežar

SATURNUS

Saturnus 1921—1981
60 let razvoja
30 let samoupravljanja

RALLY SATURNUS INTERNATIONAL '81

Letošnji, že tradicionalni, četrti Saturnus Rally je postal mednarodni in je del skupne prireditve, ki ima naslov ALPE-ADRIA RALLY-CUP.

Ta kup organizirajo prireditelji pomembnih rally-jev v Italiji, Avstriji, ČSSR in Jugoslaviji.

Tudi letošnji SATURNUS RALLY sodi v okvir največje družbenopolitične manifestacije v Ljubljani, to je v sklop prireditev s skupnim imenom »PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE«. Posebno obeležje pa mu daje tudi 60-letnica obstoja naše delovne organizacije.

V častnem odboru rally-ja so najvišji predstavniki družbenopolitičnega življenja naše republike, mesta Ljubljane in Postojne.

Letošnji izvedbi se pridružuje tudi Postojna. Točneje Hotelsko turistično podjetje Postojna.

Tako, da od sedaj prireditev povezuje naslednje cilje: športno tekmovalne s turističnimi in v celoti poslovne cilje naše DO. Prireditev predstavlja popularizacijo imena našega kolektiva, predstavlja pa tudi napore za utrditev blagovne znamke Saturnus zunaj naših meja, v naši neposredni sosesčini. Mednarodni značaj prireditve same pa ne pomeni samo športno kvaliteto, temveč tudi zblíževanje med udeleženci, med narodi, kar vse simbolizira že naslov ALPE-ADRIA.

Organizacijski odbor te prireditve, ki jo sicer po športni plati organizira AMD Slovenija avto, postaja vse bolj zastopan s Saturnužani, vodi pa ga naš glavni direktor tov. ing. Jože Šlander.

Rally Saturnus bo tretja tekmovalna prireditev te avtomobilske zvrsti za Šampionat (državno prvenstvo) Jugoslavije v letošnjem letu in bo v dneh 16. in 17. maja (sobota in nedelja).

Proga Rally-ja bo potekala pretežno v širši okolici Postojne. Start prireditve bo v Ljubljani, na Trgu osvoboditve, cilj pa v Postojni. Dolžina proge bo 643 km in bo imela 13 etap in 4 hitrostne pre-

izkušnje, od katerih se vsaka vozi po trikrat, kar v skupni dolžini predstavlja 276 km. Hitrostne preizkušnje bodo potekale predvsem po makadamskem cestišču.

Pričakujemo veliko mednarodno udeležbo tekmovalcev in vozila, ki jih sicer nismo vajeni videti na naših cestiščih ali prireditvah.

Po dosedanem izkazanem interesu bodo med tekmovalci udeleženci tekmovali najprej Jugoslavnani, Italijani, Avstrijci, Čehi, kakor tudi zahodni Nemci in Madžari. Pričakovali smo udeležbo tudi Sovjetske zveze, pa so nam od tam sporočili, da se rally-ja udeležijo prihodnje leto. Za njihovo udeležbo smo še posebej zainteresirani, saj to je ekipa Avtoexporta, sicer firme preko katere gre naš izvoz v SZ, ta ekipa je svetovno znana in je zmagovalc več najtežjih rally-jev v Afriki in Južni Ameriki. Med udeleženci bo tekmovalna ekipa Bosch Racing Team - Wienu. O tem, več po rally-ju.

Ker je letos med soorganizatorji tudi Postojnska jama, bo svečana podelitev priznanj in nagrad v »jami«, kar bo prireditvi dalo poseben, slavnosten značaj.

Tako kot do sedaj, bodo tudi letos mladinci tozdr Tovarna avtoopreme, pa tudi drugi, poskrbeli za varnost in postavitev potrebnih naprav na Trgu osvoboditve in v tovarni sami. Nadrobna pravila in obvestila o rally-ju bodo izšla v posebnem Biltenu, ki ga bo moč dobiti pri članih sekcije Saturnus - Avtomoto društvo Slovenija avto.

Naš koledar

Koledar SATURNUS 1981, ki je bil izdan v okviru temeljnega samoupravnega sporazuma za svetlobno opremo, je na III. jugoslovanskem natečaju koledarjev prejel prvo mesto v skupini petih najboljših jugoslovanskih koledarjev za leto 1981 oziroma drugo v generalni uvrstitvi med 170 koledarji, uvrščeni v konkurenco.

Komisija, v kateri so sodelovali eminentni strokovnjaki za marketing in grafiko, kot prof. dr. Josip Sudar in mr. Grozdan Marošević, je ob podelitvi priznanja zapisala:

Koledar je na svetovnem tržišču zelo popularno reprezentativno sredstvo in je nosilec ekonomske propagande, posreduje svojo sporočilo, je blago, z njim lepšamo prostor, z njim dokazujemo spoznanja likovnega izražanja, koristimo njegovo funkcijo, zaposluje mnoge dejavnosti od kulture in znanosti do gospodarstva, še posebnega pomena pa je za grafično industrijo.

Z vabilom za sodelovanje organizacij združenega dela grafičnih de-

javnosti, ekonomske propagande, agencij, služb marketinga v združenem delu, timov za vizualne komunikacije zbornic in združenj gospodarstva in kulture

GRAFOIMPEX

podeljuje na osnovi ocene žirije koledarju SATURNUS-TSS prvo nagrado v skupini petih najboljših jugoslovanskih koledarjev za leto 1981.

Pa še to: zagrebška RTV je ta dogodek zabeležila v svojem dnevniku in na to temo, tj. na temo vizualne komunikacije pri nas pripravila posebno oddajo. In končno: naš koledar je možno prijavit za mednarodno sodelovanje, ki ga organizira strokovni časopis NOVUM GEBRAUCHGRAPHIK iz Münchna.

Za strokovno službo, ki je pripravila ta koledar, je to priznanje tudi eno od potrditev pravilnosti dosedanjih usmeritev.

Koledar je oblikoval Ivo Ferbežar.

Roman Kokalj

Program rally-ja SATURNUS INTERNATIONAL 81 - 16. in 17. 05. 1981

Start - Ljubljana, Trg osvoboditve	16.05.1981	ob 13.00
Spretnostna preizkušnja, Ljubljana	16.05.1981	ob 13.00
Trg osvoboditve		
GHP - 1. Logatec (gorsko-hitrostna preizkušnja)	16.05.1981	ob 13.35
GHP - 2. Planina	16.05.1981	ob 14.35
GHP - 3. Postojna	16.05.1981	ob 14.45
GHP - 4. Snežnik	16.05.1981	ob 15.35
GHP - 5. Logatec	16.05.1981	ob 17.10
GHP - 6. Planina	16.05.1981	ob 18.10
GHP - 7. Postojna	16.05.1981	ob 18.20
GHP - 8. Snežnik	16.05.1981	ob 19.15
GHP - 9. Logatec	16.05.1981	ob 20.50
GHP -10. Planina	16.05.1981	ob 21.50
GHP -11. Postojna	16.05.1981	ob 22.00
GHP -12. Snežnik	16.05.1981	ob 22.50
Cilj - Postojna, Hotel »Jama« Postojna	17.05.1981	ob 00.10